

Riksdagens protokoll

2004/05:108

Onsdagen den 20 april

Kl. 09.00 – 12.37

16.00 – 16.08

Protokoll
2004/05:108

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 april.

2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 april

UbU8 Fristående skolor

Punkt 1 (Lika villkor för skolor oavsett driftsform)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

151 för utskottet

155 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 24 v, 1 -

För res. 1: 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c, 14 mp

Frånvarande: 18 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 4 (Utredning av reglerna för fristående skolor)

1. utskottet
2. res. 4 (v)

Votering:

286 för utskottet

25 för res. 4

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 49 m, 42 fp, 29 kd, 19 c, 13 mp

För res. 4: 24 v, 1 -

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 10 s, 6 m, 6 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 10 (Sista datum för besked om etableringstillstånd)

1. utskottet
2. res. 11 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

153 för utskottet

155 för res. 11

41 frånvarande

Kammaren biföll res. 11.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 24 v, 1 -

För res. 11: 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 19 (Individuella program)

1. utskottet
2. res. 19 (fp, m, kd, c)

Votering:

174 för utskottet

140 för res. 19

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 24 v, 1 c, 14 mp, 1 -

För res. 19: 50 m, 43 fp, 29 kd, 18 c

Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU6 Arbetsmiljö

Punkt 1 (Företagshälsovård)

1. utskottet
2. res. 1 (c, m, fp, kd)

Votering:

172 för utskottet

141 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 24 v, 14 mp, 1 -

För res. 1: 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c

Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 3 (Vissa förebyggande åtgärder i övrigt)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)

Votering:

253 för utskottet

15 för res. 5

45 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 50 m, 42 fp, 2 kd, 24 v, 1 -

För res. 5: 1 kd, 14 mp

Avstod: 26 kd, 19 c

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Per Landgren (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Vissa särskilda arbetsmiljöfrågor i övrigt)

1. utskottet
2. res. 11 (c)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 11

15 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 50 m, 43 fp, 29 kd, 9 v, 14 mp, 1 -

För res. 11: 19 c

Avstod: 15 v

Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 8 (Våld, hot och mobbning)

1. utskottet
2. res. 12 (kd)
3. res. 14 (mp)

Förberedande votering:

39 för res. 12

14 för res. 14

261 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

252 för utskottet

29 för res. 12

33 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 134 s, 50 m, 43 fp, 24 v, 1 -
För res. 12: 29 kd
Avstod: 19 c, 14 mp
Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 9 (Vissa lagstiftningsfrågor)

1. utskottet
2. res. 15 (v)
Votering:
283 för utskottet
26 för res. 15
3 avstod
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 132 s, 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c, 10 mp
För res. 15: 24 v, 1 mp, 1 -
Avstod: 3 mp
Frånvarande: 12 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 12 (Åtgärder med anledning av stormen i södra Sverige i januari 2005)

1. utskottet
2. res. 16 (c, m)
Votering:
245 för utskottet
69 för res. 16
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 134 s, 43 fp, 29 kd, 24 v, 14 mp, 1 -
För res. 16: 50 m, 19 c
Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Stalking

1. utskottet
2. res. (fp, m, kd, c)
Votering:
173 för utskottet
141 för res.
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 134 s, 24 v, 14 mp, 1 -
För res.: 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c
Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 2 (Redovisningens innehåll)

1. utskottet

2. res. (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

158 för utskottet

155 för res.

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 24 v, 1 -

För res.: 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c, 14 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

JuU22 Särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.14 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 9.30 då särskild debatt om den arbetsökandes plats i arbetsmarknadspolitiken skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 9.30.

3 § Särskild debatt om den arbetsökandes plats i arbetsmarknadspolitiken

Särskild debatt om den arbetsökandes plats i arbetsmarknadspolitiken

Anf. 1 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Vissa myter verkar vara både seglivade och populära. Den myt som för tillfället odlas och som ligger i topp gör gällande att arbetslösheten i Sverige skulle vara 24 %. Den myten vårdas ömt av den borgerliga maktalliansen och borgerliga debattörer. Kanske har alliansen allt att vinna på en sådan debatt. Kanske slipper då alliansen besvärande debatter om sina egna sänkningar i a-kassan och i sjukförsäkringen.

Uppgiften som cirkulerar om att arbetslösheten skulle vara 24 % är naturligtvis befängd. Att addera sjukskrivna och förtidspensionärer som har sjukersättning till de arbetslösa är inte bara fel. Det är cyniskt mot dem som är sjuka, och det är intellektuellt ohederligt. Det vet också varje politiker som är någotsånär bevandrad i arbetsmarknadsstatistiken.

Jag vill också ha sagt att uppgiften om 24 % arbetslöshet inte blir mera rätt bara för att en LO-utredare skulle ha sagt det.

Jag tror innerst inne att även maktalliansen håller med om att den officiella svenska arbetsmarknadsstatistiken är tillförlitlig. Låt oss hålla oss till den. Att odla myter medför bara att debatten snedvrids och väljarna vilseleds.

En helt vanlig arbetsdag har precis börjat runtom i Sverige. Butiksbiträden är i full färd med att lägga upp nya varor. Pappersarbetare ska snart gå på sina skift. Ingenjörer knappar in sig på sina datorer. Förskollärarna dukar fram frukost tillsammans med barnen. Snart är det dags för lite fika och prat runt kaffeborden på våra arbetsplatser.

Denna vanliga onsdag i april 2005 går närmare fyra miljoner människor till jobbet. Men när man hör den borgerliga alliansens litanior över arbetslösheten tror man nästan att det knappast finns någon som har jobb längre i det här landet.

Det är stor skillnad på att låta människor gå öppet arbetslösa och att skapa möjligheter för den enskilde att få delta i arbetsmarknadspolitiska program. En aktiv arbetsmarknadspolitik innebär att arbetssökande får tillfälle att med utbildning och praktik rusta sig så att de kan konkurrera om de lediga jobb som finns. Genom den politiken har vi alltid kunnat ligga i framkant när det gäller kompetens, samtidigt som arbetssökande inte passiviserats i arbetslöshet. Aktivitet har varit och är en bärande idé för den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken.

Det är visserligen sant att många själva hittar jobb genom annonser eller kontakter. Men alla kan vi hamna i den situationen att det blir tufft att få ett nytt jobb. Det innebär inte att man är sämre än någon annan, men det kan betyda att man behöver mera stöd och bättre förutsättningar för att bli synlig i den konkurrens som vi i dag har om de lediga jobben.

Jag tycker att det är mycket nedlåtande mot de här människorna när de borgerliga påstår att vår arbetsmarknadspolitik bara är en statistikpolitik. Det får jag säkert anledning att återkomma till i den här debatten.

Fru talman! Jag vill avsluta med att ställa ett par frågor till den borgerliga maktalliansen.

Vi ser att ni är splittrade i synen på jobben och villkoren i arbetslivet. Jag tror att det kommer att vara Moderaterna som sätter dagordningen för alliansen. Min bild är att folkpartister, centerpartister och kristdemokrater just nu är under hård press att acceptera huvuddragen i den moderata politiken.

Moderaterna framställer sjukskrivna och arbetslösa som att de lever gott på andras bekostnad. Människor som saknar fotfäste på arbetsmarknaden ska säljas ut. De får helt enkelt skylla sig själva.

Kommer Folkpartiet att agera lydparti till Moderaterna, som vill sänka ersättningsnivån i a-kassan och sjukförsäkringen till 65 %?

Och hur blir det med anställningstryggheten, Kristdemokraterna? Ni vill försämra LAS genom att utöka undantagen i turordningsreglerna för hela arbetsmarknaden. Ni vill inskränka konflikträtten och förbjuda sympatiåtgärder. Ni har sagt att ni ska regera med Folkpartiet, som bland annat har föreslagit att man ska avskaffa turordningsreglerna över huvud taget på arbetsmarknaden. Hur kommer det att bli? Kommer ni att tillåta det, eller kommer det att bli Kristdemokraternas lite mindre godtycke vid uppsägningar som ska gälla tillsammans med era förslag om inskränkt konflikträtt? Vi undrar.

Till sist: Vad tycker Centern egentligen? Ni har varit väldigt tysta i debatten. Kommer ni att sätta er i en regering som vill sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna till 65 %, avskaffa turordningsreglerna och inskränka konflikträtten? Jag frågar Centern: Kan vi få veta det i dag? Kan vi få svar i den här debatten om den gemensamma borgerliga politiken i arbetslivet?
(Applåder)

Anf. 2 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Låt mig först deklarerat att jag tycker att det är utomordentligt bra att Centern har tagit initiativ till den här debatten. Den ger oss tillfälle att under en ganska rejäl tid resonera om saker som definitivt står på dagordningen ute i de svenska hemmen och ute på arbetsplatserna.

I denna kammare och för de många som förhoppningsvis lyssnar och tittar på det här, är det ingen tvekan om att man har noterat de stora förskjutningarna i de politiska styrkeförhållandena mellan de olika blocken.

Moderata samlingspartiet och Allians för Sverige har kraftfullt stärkt sin position, medan Socialdemokraterna och vänsterkartellen påtagligt rasar. Frågan är då: Finns det något samband med det ämne vi i dag diskuterar, läget på arbetsmarknaden, individen och arbetsmarknaden? Eller är det så att i stort sett allt av den här nedgången för Socialdemokraterna är kopplat till frågan om Persson ska stanna eller inte stanna, om han är en bra ledare eller inte är en bra ledare?

Jag dristar mig, fru talman, att tro att en hel del av det ras som Socialdemokraterna och vänsterkartellen har råkat ut för är kopplat just till människornas genuina oro över det läge som finns på arbetsmarknaden, om man ska få ett jobb, om man riskerar att förlora ett.

Människor upplever också en undran över dualismen, när Socialdemokraterna talar om att de ska pressa den öppna arbetslösheten från 5 ½ % ned mot de 4 och man sedan hör och läser i tidningar att kanske 15–20 % av arbetskraften inte går till sitt jobb varje dag.

Socialdemokraten Hans Karlsson säger nu här att det är myter som Moderaterna och alliansen för fram om att så många står utanför arbetsmarknaden. Det är ingen myt att så många som uppåt 20 % varje dag står utanför arbetsmarknaden. I så fall är det också en fantastisk mytbildning som sprids i den andra grenen av socialdemokratin, nämligen den fackliga grenen i LO-borgen.

Vi kan diskutera de exakta procenttalen, men det är en kolossal skillnad mellan de 4–5 % som diskuteras och de kanske 15–20 % som i alla fall inte går till arbetsmarknaden. Det är väldigt angeläget för oss att få en politik som säkerställer att fler människor kan komma till jobbet.

Mycket kritik har riktats mot Arbetsmarknadsstyrelsen och mot arbetsförmedlingarna. Det har varit så under många år. Den har tagit sikte på ett dåligt regelsystem, för många mål, otydliga mål och motstridiga mål, vilket har skapat svårigheter både för dem som jobbar i arbetsförmedlingen och för dem som söker att veta sina roller och vad som gäller.

Jag tror att man ska konstatera att oaktat hur bra man gör arbetsförmedlingen, fru talman, så kommer ju aldrig arbetsförmedlingen och de sökande att uppleva att man har möjlighet att få ett jobb om det inte i det här landet bedrivs en politik som också skapar förutsättningar för nya

jobb. Vi kan finslipa alla detaljer i arbetsförmedlingarnas system, och vi kan göra dem otroligt effektiva, men en förutsättning för ökad effektivitet är ju, fru talman, att man faktiskt har jobb att förmedla. Och det är insatser som behövs på hela fältet. Det finns andra tillfällen då vi kan ta upp den diskussionen. Men vi kommer aldrig att få en rejäl chans. Förmedlarna på Arbetsförmedlingen och de sökande som kommer till arbetsförmedlingarna eller på annat sätt försöker få ett jobb kommer aldrig att kunna få de här jobben om man inte också ser till att utbudet av jobb ökar och arbetstillfällena blir flera. Och det förutsätter en politik som gynnar företagande, idérika människor och det produktiva arbetet. För utan produktivt arbete lär inget nyskapande och ingen välfärd kunna utvecklas eller säkerställas.

Det är helt klart att man kan se ett antal grupper, om man tittar på dem som står utanför arbetsmarknaden, som faktiskt ändå gärna skulle vilja jobba, herr statsråd. Det är ingen tvekan om att det finns ett antal grupper som står och stampar i ett växande antal. Vi moderater och Allians för Sverige ser med djup oro på detta. Vi har en ungdomsarbetslöshet som är skrämmande. Det är stora grupper som lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Det är ett stort problem. Vi har akademiker som trots att de har skaffat sig en gedigen utbildning upplever att de inte får jobb och att de möter oförståelse. Vi kommer säkert tillbaka senare under debatten till detta. Saco har gjort en mycket intressant utredning om de här sakerna och hur man upplever att man blir bemött ute på arbetsförmedlingarna. Vi har stora grupper människor som är sjukskrivna och som skulle kunna komma tillbaka till jobbet, Hans Karlsson, långt tidigare om de finge bättre rehabilitering. Moderata samlingspartiet har lagt fram förslag om detta. Det är egentligen märkligt att rehabiliteringsinsatserna ska fungera så dåligt som de gör, att så många människor blir kvar i sjukskrivning, blir långtidssjukskrivna och sedan distanserar sig mer och mer från arbetsmarknaden med känt resultat – det blir nästan omöjligt att komma tillbaka. Vi kan vara ganska överens om att just på rehabiliteringsområdet borde man kunna göra betydligt mycket mera.

Vi har också stora grupper som lämnar arbetsmarknaden. Företag slår igen, och man blir arbetslös. Där säger vi moderater att det är otroligt viktigt att man snabbt kommer upp på banan igen, om man får uttrycka det på det sättet. Vi vet av erfarenhet att så fort man lämnar arbetsmarknaden och blir kvar utanför under ett och annat eller tredje kvartal så minskar dramatiskt möjligheterna att komma tillbaka. Det finns alltså ett antal insatser. Vi kan nämna invandrargrupper och handikappade som andra grupper som står utanför.

Sammantaget, fru talman, finns det ett antal områden som måste till för att människor ska kunna få jobb, men i grunden ligger detta: Utan en politik som skapar betingelserna för att få fram nya arbetstillfällen så kommer dessa människor, oaktat hur bra arbetsförmedlingarna fungerar tekniskt och servicemässigt, inte att kunna erbjudas jobb. Då kommer vi också att få fortsätta se en situation där över en miljon människor varje dag inte går till arbetet.

(Applåder)

Anf. 3 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Den här debatten i dag har initierats av en genuin oro som alla i alliansen delar – tänk bara på det faktum att vi använder uttryck som ”den arbetssökandes plats” i arbetsmarknadspolitiken. Är det någonstans som det gamla monopoltänkandet, planekonomistaten, finns kvar så är det här. Det märker jag när jag är ute och pratar med ungdomar. De känner inte igen sig utan ser ut som fågelholkar när jag säger: Ni vet hur det är – det är lika stor chans som att komma fram till Televerket! Men alla förstår om jag i stället använder uttrycket: Det är lika stor chans som att du får träffa någon på platsförmedlingen! För där vet man att det i princip inte finns någon som helst möjlighet.

Man kan säga mycket om det tal som arbetslivsministern höll tidigare, men det största problemet, skulle jag vilja säga, är att Karlsson utstrålar att han är både stolt och nöjd med den arbetsmarknadspolitik som i dag förs. Han utmålar en vacker bild av gemenskapen i arbetslivet, det faktum att vi kan sitta gemensamt och fika, att vi kan arbeta, att vi får en chans att växa och att vi får en chans att bidra till samhällets utveckling. Men av någon märklig anledning glömde han bort att oavsett vad vi bakar in är det så att om vi tar renodlat, öppet arbetslösa och förtidspensionärer så har vi 380 000 som inte får lov att delta i den gemenskapen i dag. Om dem talar man inte. Åtgärder, det är arbetsmarknadspolitiken. Det vi i alliansen kallar för jobb, det är sysselsättning i det gamla arbetarpartiet.

Jag skulle vilja gå tillbaka igen till den här diskussionen, för jag delar i allt min alliansbroders åsikt att arbetsförmedlingens uppgift är omöjlig i dag. Det finns dåliga arbetsförmedlare, och det finns fantastiskt bra människor också, men de har ju en omöjlig uppgift! Vi alla ställer krav på dem att de ska förmedla arbeten. Vilka arbeten? Det finns inga arbeten att förmedla!

Häromdagen kom det en undersökning från Saco, som heter *Kundperspektiv på Arbetsförmedlingen*, och där fick jag för första gången beskrivet i ord egna och andras upplevelser av hur det känns att som arbetssökande – akademiker eller inte, jag antar att det är precis samma sak som träffar alla andra – gå in i den här gigantiska kolossen, att känna det ständigt som om man möter en gummivägg av folk som inte förstår. Säg att du är molekylärbiolog, och en arbetsförmedlare ser ut som om du kommer från en annan planet – jag lovar er. Det räcker att du säger att du är jurist, så får de helt blanka ögon.

Man har så liten förståelse för att processen skiljer sig från den enskilda individen. Varför glömmer socialdemokrater och LO alltid att vi talar om enskilda individer? Vi är inte en klump arbetslösa människor. Vi är enskilda individer som har drömmar, som har kunskaper och som vill någonstans. Varför ska inte detta tas till vara? Varför ska man i stället klumpa in folk i arbetsmarknadspolitiska åtgärder – som hittills ingen har kunnat bevisa faktiskt leder till en högre anställningsbarhet i slutet? Nej, det är sysselsättning, konstgjord andning, och ingenting annat.

Jag vet inte hur många förtvivlade människor jag har träffat. Hans Karlsson har säkert också träffat dem, men han ser inte dem. Han ser inte de enskilda individerna som faktiskt så hemskt gärna vill ha ett jobb för att kunna bidra. Därför är det märkligt att när man talar om arbetsmarknadspolitik är det ständigt och jämt åtgärder det gäller. Man talar aldrig

om vad som behövs för att vi ska få de här människorna i arbete, inte sysselsättning.

Fru talman! Jag skulle faktiskt vilja vara så fräck att jag säger att jobb inte uppstår på grund av regeringens politik, utan faktiskt snarare trots den. Jobb uppstår när någon ser möjligheter, när någon vill investera, när någon vill expandera och när man ser att det faktiskt finns en chans. Vad vi behöver, skulle jag vilja påstå, är inte mer arbetsmarknadspolitik. Vad vi behöver är företagarpolitik. Det är det vi faktiskt skulle diskutera här i dag, och det är det vi från alliansen också kommer att diskutera. Vi behöver inte mer konstgjord sysselsättning – jag säger det igen – vi behöver riktiga jobb. Jag skulle önska att arbetslivsministern ägnade lite av tiden i sin nästa talarrunda åt detta, i stället för att måla upp denna vackra bild. Han kan tala till dem – om vi nu kan enas om hur många det är vet jag inte, men de är alldeles för många – som står utanför det arbetsliv som han så vackert målade upp och delge oss alla hur han ser att de ska komma till riktiga jobb och inte sysselsättning.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Carl B Hamilton, Johan Pehrson, Nyamko Sabuni och Lars Tysklind (alla fp).

Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! När man lyssnar på debatten här, särskilt inledningen av Hans Karlsson, blir det lite valrörelsestämmning. Det är ersättningsnivåer och det är retorik om alla ”Pär Nuder” som vi ska hantera. Men vi kanske kan släppa den delen för en gångs skull och prata seriöst om vad vi gör åt de arbetssökande. Vi kan diskutera exakt hur vi ska mäta arbetslösheten. Vi kan konstatera att Berit Rollén, en av regeringens utsedda utredare och förra statssekreteraren åt statsrådet, har sagt att det finns ungefär en miljon människor utanför arbetsmarknaden.

Vi kan se att det är ungefär 8 %, eller till och med drygt det, som är öppet arbetslösa eller i aktiva åtgärder. Det är ett gigantiskt problem mitt i en högkonjunktur.

Vi vet också att Ams får mycket kritik från olika håll. Ena dagen är det Institutet för arbetslivsutvärdering, IFAU, andra dagen Riksrevisionen. Vi som håller på med arbetsmarknadspolitik får många mejl från arbetssökande som är förtvivlade över bristen på service. De känner sig ibland till och med kränkta av olika åtgärder. En person uttryckte i en tidning att man upplevde att man blev behandlad som om man var på något vuxendagis. Den typen av känslor finns ute i verkligheten.

Vi vet också att det finns många duktiga arbetsförmedlare. Det är många som vill väl och som gör stora insatser men som på något sätt inte får loss sin skaparkraft och energi i det system som man har, en stor organisation på 10 000 anställda som är svårstyrd. Det är inte lätt att heta Anders L Johansson och vara Amschef.

Vi har kvalitetsbrister. Vi har stora saker vi borde göra någonting åt för att få arbetsmarknadspolitiken att fungera bättre. Vad gör vi då åt detta?

Vi skulle prata om arbetssökandes roll i arbetsmarknadspolitiken i dag. Arbetsmarknadsutskottet var på studieresa i Australien i höstas. Jag har bett riksdagens utredningstjänst att göra en ordentlig jämförelse mel-

lan det australiensiska systemet och det svenska. Här finns någonting att lära, tror jag. Frågan till Hans Karlsson är: Är du villig att lyssna på erfarenheterna från Australien?

I Australien har man utvecklat arbetsmarknadspolitiken. Där kommer en arbetssökande till ett sammanhållet organ, Centrelink som det kallas där. Dit kan man gå, oavsett om man behöver studiemedel, bostadsbidrag eller är arbetslös. Där möter man direkt en handläggare som intervjuar en och med ett objektiva klassificeringsinstrument, ett trettiotal frågor och 14 olika faktorer försöker klassa vad det är för bakgrund, problem och möjligheter som man har. Man försöker snabbt identifiera vilka som riskerar att bli långtidsarbetslösa, vem som har särskilda behov och problem att jobba med.

Det finns sedan en rad olika aktörer – Job Networks kallas det där borta – som är kontrakterade, som man får välja mellan och som hjälper en. Om jag är akademiker kanske jag vill ha en viss typ av hjälp. Om jag riskerar att bli långtidsarbetslös behöver jag kanske en annan typ av hjälp. Om jag är i den situationen att jag behöver mer grundläggande utbildning är det en annan typ av åtgärd som jag behöver. Jag får också välja vilken aktör jag vill använda mig av. Den arbetssökande har makten i sina egna händer och ett eget ansvar.

De här olika aktörerna som är kontrakterade och därmed har en kvalitetskontroll över sig får betalt efter prestation. De får bättre betalt ju bättre de lyckas, ju snabbare de lyckas att placera ut människorna i arbete eller meningsfull utbildning, om det är sådana grundläggande saker som saknas.

De här olika aktörerna, de här Job Networks, har också ett slags ranking, *star rating*, där man kan se hur duktiga de är. Man får inte höga betyg om man inte lyckas placera ut långtidsarbetslösa. Det finns självklart också särskilda program för människor med arbetshandikapp och som har speciella sociala problem.

I Australien har man lyckats halvera kostnaden per åtgärd och snabbare få ut människor i arbete tack vare det här nya sättet att arbeta. Hur gör vi i Sverige? Vi har en myndighet, ett ställe att gå till. Arbetsförmedlaren ska vara kontrollanten, myndighetspersonen, och samtidigt stötta, hjälpa och vägleda den arbetssökande. Vi har ett enda organ som ger åtgärder för alla. Vi vet att det inte blir anpassat till alla olika typer av individer och alla de enskilda behov som finns. Om kontakten med din förmedlare inte fungerar har du inte så mycket valmöjligheter om du inte byter kontor. Om man inte bor i Stockholm är det svårt att byta kontor. Då får man åka till en annan ort.

Det är alltså svårt för den enskilde som inte fungerar i systemet, som inte är ett standardfall, att få sina behov tillgodosedda. Det finns många bra projekt ute i Amssystemet där man testat olika möjligheter. Men det blir på något sätt bara projekt. Det får inte genomslag i hela organisationen. Det finns någonting i organisationen, i Amssystemet, som gör att man inte får den förnyelsen fast man ser de intressanta projekten, oavsett om man åker till Vaggeryd, är här i Stockholmsförorter eller på andra ställen i landet.

Min fråga till dig, Hans Karlsson, är: Kan vi inte diskutera den här typen av nytänkande och pröva nya metoder för att utveckla arbetsmarknadspolitiken, för att hjälpa de arbetssökande, i stället för att föra valrö-

*Särskild debatt om
den arbetssökandes
plats i arbets-
marknadspolitiken*

relseretoriken? Vi hinner prata om ersättningsnivåer. Vi hinner ha det partipolitiska kabblet längre fram. Jag lovar. Jag kan ställa en interpellation till dig så du får utgjuta dina åsikter om vår arbetsmarknadspolitik. Men var konstruktiv!

Hur får vi människor i arbete? Hur utvecklar vi arbetsmarknadspolitiken? Hur lär vi av erfarenheterna? Hans Karlsson, är du beredd att åka på en studieresa till Australien? (Applåder)

I detta anförande instämde Sven Brus, Annelie Enochson och Chatrine Pålsson (alla kd).

Anf. 5 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Även jag vill tacka Centern för det här initiativet. Någonting har hänt med svensk arbetsmarknadspolitik, det är ett viktigt politikområde för hela samhällsekonomin, många människor berörs, och vi avsätter stora resurser. Så visst är det ett område som förtjänar en särskild debatt.

Om det nu har hänt något med arbetsmarknadspolitiken verkar det ha hänt mindre i själva debatten. Från borgerligheten har vi alltid hört den här kritiken. Oavsett konjunkturläge, oavsett volymer är man kritisk till Ams, man vill inte ha Amsutbildning, man vill ha bortre parentes i a-kassan, lägre ersättningsnivåer och så vidare. Om denna politik skulle få genomslag efter nästa val är det ett mycket effektivt recept för att pressa ned lönenivåerna, få fram en ny låglönemarknad och inte minst ytterligare trycka ned löner i kvinnodominerade yrken.

Borgerlighetens syn på de arbetslösas plats i arbetsmarknadspolitiken har ni där. Det handlar om att dra åt tumskrubarna ytterligare.

Mot detta står arbetarrörelsens syn på en aktiv arbetsmarknadspolitik, att arbetslinjen alltid är viktigare än att betala ut ett passivt arbetslöshetsunderstöd, att man ska ha ersättningsnivåer som ger trygghet, att man som arbetssökande alltid kan bidra till samhället och att det alltid finns möjlighet till kompetensutveckling och utbildning för att stärka ens positioner som arbetssökande.

Det här är inte enkelt. Om man har höga ambitioner när det gäller att pressa ned den öppna arbetslösheten uppstår det lägen där väldigt många människor måste ut i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Det finns exempel på kvalitetsbrister. Det ska vi erkänna. Det finns exempel, inte minst inom aktivitetsgarantin, där arbetsförmedlingarna inte hinner med att erbjuda en bra kvalitet på utbildning och människor möts av näst intill ovärdiga innehåll i de olika programmen. Men svaret på det är ju inte en bortre parentes eller lägre ersättningsnivåer. Svaret på det är att mycket enträget arbeta med kvalitet och att vara mycket tydlig med att vi inte accepterar låg kvalitet i arbetsmarknadsutbildningarna. Det ska vara kvalitet, och det ska vara utvecklande.

Om man gör en internationell jämförelse ser man att vi i Sverige har mindre utslagning från arbetsmarknaden och att arbetsmarknadspolitiken ger resultat. Påstå ingenting annat!

Som jag sade inledningsvis har det hänt någonting i arbetsmarknadspolitiken där också den socialdemokratiska regeringen, menar jag, har glidit lite grann i frågan. Det blir mer och mer en syn att arbetslöshet är

ett individuellt problem. Du som individ måste, så att säga, skärpa upp dig.

Vi ser det i debatten om ökad kontroll som inte bara är en debatt. En stor del av de riktlinjer som går ut från regeringen till Ams och arbetsförmedlarna handlar just om kontroll. I det ligger ett ifrågasättande av att de arbetssökande gör rätt för sig.

Man pratar om krav på sökintensitet på ett sätt som för tanken till att det viktigaste är att jag som arbetssökande kan visa att nu har jag sökt 50 jobb. Men det är inte uppbyggligt. Det är viktigt att ha en bra sökprocess, men som arbetssökande måste jag få stöttning att göra det på ett bra sätt och att söka de rätta jobben. Det handlar inte om att jag slentrianmässigt ska pricka av att jag nu fått nej till ytterligare 75 arbeten.

Vi ser ju följande. För något år sedan ville regeringen försämra rätten till deltidstämpling. Handläggarna på arbetsförmedlingarna får, menar jag, mindre och mindre utrymme till professionellt agerande därför att man kommer med propåer. Det är krav på kontroll, och man har dataprogram som styr verksamheten. Professionaliteten minskar efter hand. Det här är en glidning, ett skifte, i svensk arbetsmarknadspolitik som jag hoppas att vi kan rätta till.

Det är inte en slump att det ser ut så här. I grunden handlar det om ett skifte i den ekonomiska politiken. I början av 1990-talet lämnade vi en politik för full sysselsättning och lyfte in normpolitik där prisstabilitet och budgetbalans är viktigast och där man inte längre ser efterfrågepolitiken som ett verksamt verktyg.

Vad händer då? Ja, vi har arbetslöshet, och vi kan inte stimulera ekonomin. Då läggs pressen på arbetsmarknaden, på de arbetssökande. Det är i det sammanhanget som vi ska se att de verktyg som återstår blir att ytterligare pressa de arbetslösa och att öka kontrollen. Det är inte rätt väg.

Detta är min boll att spela in i den här diskussionen. Hur det än är måste vi också prata om arbetslöshetsbekämpningen rent generellt. Jag skulle vilja se att vi återtar en politik för full sysselsättning och säger att vi hatar inflationen och ännu mer arbetslösheten, liksom att vi säger till Riksbanken – eller över huvud taget kan vi ta tillbaka penningpolitiken – att arbetslöshetsfrågan och den fulla sysselsättningen är viktigare än en näst intill rabiat inflationsbekämpning.

Anf. 6 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! När vi från Centerpartiet begärde den här debatten gjorde vi det därför att vi kände att *människan* har kommit bort. Det är så mycket siffror. Det är så mycket procentsatser. Det är så mycket åtgärder. Men vart har den enskilda individen tagit vägen?

Vi har det här med att känna tryggheten i att ha ett jobb, i att kunna få ett jobb – ett riktigt arbete och inte bara åtgärder. Någonstans där har människan försvunnit. Det är det som vi vill ändra på. Vi vill ändra perspektivet på den här politiken.

Vi har inte några andra analyser, utan det är fortfarande 1,2 miljoner människor som av olika anledningar inte går till jobbet i dag. Och det är fortfarande så att vi måste hitta olika former av sysselsättning. Framför allt måste vi som politiker skapa förutsättningar för att det ska startas nya

företag, för att nya verksamheter ska komma i gång som leder till att fler människor får komma i jobb. Detta är jätte viktigt.

Men i det korta perspektivet i arbetsmarknadspolitiken måste vi återigen se att det är människor – människor av kött och blod – som går där, som är arbetslösa och oroliga och som inte vet om de får en ny stämpelingsperiod, om de kommer in i aktivitetsgarantin eller vad som kommer att hända med dem när de inte kan få ett jobb.

Där har vi arbetsmarknadspolitiken som en viktig del. Näringspolitiken, att sätta i gång nya verksamheter och att sätta i gång nya företag som skapar nya jobb, utgör botten. Sedan ska vi bygga på med en bra arbetsmarknadspolitik för att hjälpa enskilda människor.

Det är inte fråga om en stor klump. Det är inte fråga om en massa i ett stort kollektiv, utan det gäller enskilda människor som heter Pelle, Lisa, Anders och Klara. De står där och får inte kontakt med arbetsförmedlingen. De får inte raka enkla besked. De vet inte vart de ska vända sig. Ibland vänder de sig till oss politiker. De är förtvivlade, arga, ledsna, uppgivna – ja, allt möjligt.

Det är de här människorna, som vi träffar i stort sett varje dag och som på olika sätt hör av sig till oss, som vi måste börja se. De är inte ett antal nummer i statistiken, utan de är enskilda individer.

Vi måste alltså hitta nya lösningar. Vi måste hitta nya sätt att arbeta i arbetsmarknadspolitiken – detta för att vi ska kunna ändra på situationen för så många människor. Man måste börja känna en trygghet. Man måste börja känna: Jag har också någonting att bidra med. Jag är också behövd i det här samhället.

Centerpartiet har några konkreta förslag som jag härmed överlämnar till arbetslivsministern, som i sitt inledningsanförande fortfarande tycktes sitta fast i diskussionerna om statistik och siffror och om i vilken kolumn människor ska hamna.

Det första är att se till att det blir fler handläggare på arbetsförmedlingarna. I dag kan man som handläggare ha 100–700 arbetssökande att ta hand om och serva. Vi föreslår att man försöker få ned den siffran till 50 – en ganska radikal förändring.

Vi säger att man kan ta bort friåret. Också där handlar det om många resurser både på arbetsförmedlingen och sedan bland arbetsgivarna – resurser som blir till om inte ingen nytta så i alla fall till mindre nytta än detta med att förmedla jobb.

Det gäller att konkurrensutsätta arbetsförmedlingen så att man kan få nischförmedlingar som har olika inriktning, kanske mot industriarbetare, lärare, akademiker – ja, vad vi vill – ungefär som Stefan Attefall visade på att det finns i Australien. Det finns olika möjligheter att lösa de här problemen.

Vidare handlar det om tydliga och enkla regler så att den arbetssökande får samma svar oavsett vem vederbörande talar med. Där har vi i regering och riksdag ett stort ansvar att se till att de här reglerna förenklas, för som det i dag ser ut är reglerna så krångliga att de är svåra att tyda till och med för oss som har lagstiftat.

Det gäller också utbildningar. I går talade jag med en man som ringde. Han var mycket artig och hövlig. Han talade mycket dämpat och lågt, men han var arg, mildt uttryckt. Han gick på en utbildning där han fick läsa in gymnasiekompetens. Han har tidigare jobbat som tulltjänste-

man och har också erfarenhet som officer. Det innebär att han redan har kunskaperna. Detta var vad aktivitetsgarantin hade att erbjuda honom!

Det kostar 1 500 kr om dagen att tvinga honom att gå på detta. Han kände sig oerhört kränkt och oerhört besviken. Han hade bett att få gå en kurs som kostade 800 kr, men då var pengarna slut.

Någonstans där finns ett av systemfelen. Vi måste alltså börja se individen och individens möjligheter, inte bara systemet, och att detta är inskränkt. Vi måste börja se den enskilda människan. Vi måste börja där och se till att vi bygger upp ett system som passar för alla de här människorna, för de 1,2 miljonerna – för Pelle, Stina, Lisa och Klara som i dag är utan jobb och som behöver få ett nytt arbete för att känna trygghet i livet. Det är de människorna, de individerna, vi måste börja se och inte bara system, statistik och kolumner.

(Applåder)

I Margareta Anderssons anförande instämde Birgitta Carlsson (c).

Anf. 7 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! I dag talas det väldigt mycket om möjlighet till sysselsättning. Jag har roat mig med att titta i finansplanen. Där hittar jag ordet ”sysselsättning” elva gånger i en och samma spalt. Vi i Miljöpartiet anser att det i stället borde talas om *möjlighet till försörjning*.

Sysselsatt kan en ensamstående förälder vara nästan dygnet runt. Ändå har han eller hon kanske ingen möjlighet att försörja sig.

I begäran om dagens särskilda debatt tar Centern upp Ams arbete med att få ned arbetslösheten. *Ett* meningsfullt sätt – tyvärr är Ams inte inblandat där – att sänka arbetslösheten är att stödja socialt företagande.

En preliminär definition för socialt företagande är: ”De sociala företagen, det vill säga företag inom social ekonomi, vars huvudmål är att skapa arbete, och där vinstintresset är underordnat medarbetarens engagemang och demokratisk organisering.” *Social firms* är ett välkänt begrepp i Europa och väl utvecklat som ett arbetsmarknadspolitiskt instrument i många länder.

Det har gjorts utvärderingar som visar att utvecklandet av kooperativ och liknande sociala företag kan vara ett effektivt arbetsmarknadspolitiskt instrument som dessutom kostar mindre än traditionella åtgärder inom Ams ram. Det märklige är att i Sverige förmedlas uppdrag och utges projektbidrag om socialt företagande som en del i näringspolitiken. Vi i Miljöpartiet tycker att det på sätt och vis är glädjande då det är ett slags bekräftelse på det sociala företagandet och den sociala ekonomin som en faktor för tillväxt. Samtidigt borde uppdraget om att utveckla socialt företagande som ett medel för att bekämpa arbetslösheten – inte minst för utsatta grupper – naturligtvis huvudsakligen ske via Ams.

Fru talman! Långa perioder av arbetslöshet riskerar att låta kunskap och kompetens gå förlorade. Det är då viktigt att snabbt försöka att matcha rätt kunskap hos arbetssökande till den arbetsgivare som söker efter just deras kompetens. Att som i många fall lämna människor till enbart en dator under långa tider är inget eftersträvsvärt. Det har ju visat sig att personliga kontakter betyder mycket för att få ett arbete.

Många arbetssökande har en bakgrund som långtidssjukskrivna eller långtidarbetslösa och kommit långt från arbetsmarknaden. Jag har i flera

anföranden här i kammaren föreslagit en översyn av möjligheten till en sammanslagning av Försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Det har kommit till flera försök på olika håll i landet med större samarbete mellan dessa myndigheter, och det är bra. Försöken har visat goda resultat för de inskrivna, och uppdragen mellan Försäkringskassan och arbetsförmedlingen har nu utökats.

I Norge har man varit lite tuffare. Där har regeringen nu lagt fram en proposition om en sammanslagning av Trygdeenheden – Norges försäkringskassa – och Aetat, Norges arbetsmarknadsmyndighet. Bakgrunden är att 700 000 personer i yrkesverksam ålder i dag helt eller delvis står utanför arbetslivet och är beroende av offentliga bidrag. Det låter en aning likt Sverige, eller hur?

Enligt det norska förslaget ersätts deras försäkringskassa och arbetsmarknadsmyndighet av en arbets- och välfärdsmyndighet som får ansvara både för åtgärder kopplade till arbete och reducerad arbetsförmåga och dessutom för arbetet med ett inkluderat arbetsliv.

Inkluderande arbetsliv, eller IA, är en rad åtgärder som arbetsmarknadens parter kan komma överens om lokalt för att minska sjukfrånvaron. Det senaste året har sjukfrånvaron i Norge sjunkit med 25 %. Man märkte en drastisk nedgång när åtgärdsprogrammen och de så kallade IA-avtalen började fungera.

Den nya norska statliga myndigheten ska bildas 2006, och 2010 ska det finnas arbets- och välfärdskontor i alla Norges kommuner. Från början fanns det förslag om att man skulle se över möjligheten att ta med socialtjänsten vid översynen. Beslutet har nu blivit att den blir kvar som en kommunal uppgift, men lokalt ska den samordnas med den nya myndigheten och bli särskilda arbets- och välfärdskontor. Det ska skrivas ett avtal mellan stat och kommun. Jag känner inte i detalj till norrmännens sätt att arbeta, men det vore intressant att titta närmare på det, och jag kommer personligen att göra detta. Jag hoppas att också arbetslivsministern vill titta på det.

För några månader sedan besökte jag Strömstad, och där har man placerat Försäkringskassan, arbetsförmedlingen och socialkontoret under samma tak för att underlätta för den sökande. Det pågår alltså saker här i Sverige också, men någonting som vi måste bli bättre på är att se varje individ och varje unik situation som en helhet.

Anf. 8 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Ni på den borgerliga kanten pratar och pratar om vår politik, men vad vill ni? Hur vill ni minska arbetslösheten? Tala om det! Det vi ser, läser och hör är att ni vill sänka ersättningsnivåerna i a-kassan och i sjukförsäkringen, inskränka konflikträtten och inskränka lagen om anställningsskydd.

Ni har begärt den här debatten. Redovisa er politik! Ni vill ju regera, säger ni, och ni vill göra det ihop med en gemensam politik. Men var är den politiken?

Margareta Andersson från Centerpartiet säger att det måste handla om människor av kött och blod. Sedan pratar hon föraktfullt om våra Amsåtgärder som vi har vidtagit för att bättra på statistiken.

Margareta Andersson ska få sex exempel på människor av kött och blod som jag har hämtat från verkligheten. Lyssna nu!

Anita har jobbat som assistent sedan hon slutade gymnasiet för tio år sedan. Hon behöver komplettera sin yrkeserfarenhet med arbetsmarknadsutbildning. Arbetsförmedlingen hjälper henne med en vägledande insats, och nu bättrar hon på sin yrkeserfarenhet med utbildning i ekonomi. Anita finns i verkligheten. Just nu genomgår Anita och 17 000 andra människor förberedande utbildning, och 10 000 människor genomgår en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Det ger 27 000 människor möjlighet till utbildning och bättre förutsättningar för jobb. Det här är vår arbetsmarknadspolitik. Den pågår i dag.

Jasmine har nyligen kommit till Sverige. Hon har utbildning och yrkeserfarenhet från Irak som arbetsgivarna här i Sverige inte känner till. Arbetsförmedlaren hjälper Jasmine att få kontakt med arbetsgivare genom arbetsplatsintroduktion. Den här veckan i verklighetens Sverige har Jasmine och över 900 andra personer denna möjlighet. Det är människor av kött och blod, Margareta Andersson.

Matilda har jobbat i många år och har fått ryggproblem. Hon har svårt att få ett nytt jobb. Genom lönebidrag får Matilda ett jobb med avtalsenlig lön. Den här veckan har Matilda och 56 051 personer ytterligare ett jobb med lönebidrag. Det är vår arbetsmarknadspolitik för människor av kött och blod, en arbetsmarknadspolitik som jag är stolt över, men inte nöjd med.

Stefan har en alldeles ny högskoleutbildning i bagaget, men han har ingen yrkeserfarenhet. Arbetsförmedlingen hjälper honom i dag att få praktik. Under den här veckan får Stefan och 16 204 andra personer praktik på olika arbetsplatser.

Ulla är 61 år. Hon har svårt att få jobb på grund av åldern. Genom aktivitetsgarantin får hon kontakt med en arbetsgivare som anställer henne. Genom anställningsstöd kan hon konkurrera med många andra och yngre på arbetsmarknaden. Den här veckan har Ulla och 22 900 andra, yngre som äldre, fått jobb med anställningsstöd, de anställningsstöd som vi nu utökade i förslaget till vårbudget.

Monika har jobbat som verktygsmakare på en liten firma som fick läggas ned. Nu vill hon starta eget. Monika och 6 700 andra personer får starta-eget-bidrag den här veckan. Det här är socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik som vi tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet lägger fram mera av i årets vårproposition.

Anf. 9 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Ja, det är väl ganska naturligt att man, som statsrådet Karlsson gjorde nu, ur det dagliga livet kan hämta ett och annat som är bra. Det finns mycket som är bra. Det hade väl varit skam annars om inte någonting hade skett med de många miljarder som satsats på arbetsmarknadspolitiken.

Statsrådet brukar ju var stolt, men inte nöjd. Och det finns mycket att inte vara nöjd över. Ärligt talat finns det inte heller mycket att vara stolt över när man ser att så många människor som skulle vilja göra någonting inte har möjligheter att få ett arbete att gå till.

Moderata samlingspartiet och Allians för Sverige har ett par grundläggande värderingar, och de präglar vår politik. Till att börja med måste vi få fram nya arbeten och skapa optimala betingelser för att få fram dem, och det har jag varit inne på tidigare.

Sedan har vi en annan grundläggande värdering, och jag tror att den är väldigt viktig. Vi har uppfattningen att alla människor i princip, de flesta, både vill och kan arbeta, försörja sig själva och genom skatt bidra till försörjning av andra som inte har förmåga. Att arbeta efter förmåga och bidra efter förmåga är en grundvärdering som vi har.

Det är därför, fru talman, som vi tycker att det är så tragiskt att se dessa många, många människor som inte får tillfälle att göra det de önskar – försörja sig. Jag behöver kanske inte vara exakt på hundratusen när, men det handlar om ett alltför stort antal människor – ungdomar, invandrare, utslagna från industrin, från offentlig sektor och så vidare.

En genomgående trend är att om man av olika skäl har blivit utslagen från eller inte kommit in på arbetsmarknaden, det vet statsrådet lika bra som jag, så är varje kvartals försening i processen ett allt säkrare tecken på att man permanentas utanför arbetsmarknaden. De många människor som förtidspensioneras – det heter inte så numera utan något annat som låter finare, men i verkligheten innebär det att man fhas ut från arbetsmarknaden mer eller mindre permanent – och som skulle vilja göra någonting har blivit förtidspensionerade på grund av att de inte har fått en kraftfull rehabilitering i tid. Kanske är det på grund av att de inte fick den intensiva diskussionen med arbetsförmedlingen när de förlorade arbetet utan fick gå månad efter månad utan att det hände någonting. Visserligen kan man då säga: Ja, men de har en bra a-kasseersättning. Men det kanske är så, fru talman, att de här människorna hade föredragit att få ett arbete att kunna försörja sig själva på i stället för en a-kasseersättning som kanske är några procentenheter högre än den som Moderata samlingspartiet har föreslagit.

All erfarenhet visar att ju längre man går utan kontakt med arbetsmarknaden, desto svårare är det att komma tillbaka. Detta är egentligen det grymma mot de många människor som är sjukskrivna och som inte får den rehabilitering som exempelvis Moderata samlingspartiet och de andra borgerliga partierna har föreslagit. Vi har inte den servicen, den dialogen på arbetsförmedlingarna. Även om det, som har sagts här tidigare, finns de som gör jättefina insatser, så nog är det väl så, statsrådet, att det skulle behöva satsas betydligt mer för att höja kvaliteten för att leva upp till ett antal av de saker som bland annat redovisas i den tidigare refererade Sacorapporten. Det finns ett otal områden som man skulle kunna göra insatser på.

Låt mig bara ta ett litet exempel. Jag läser i Smålandsposten, fru talman, angående personer som kommer hit från andra länder. Vi har en neurologläkare i Växjö som har kommit till Sverige och deltagit i utbildning. Vi har stor brist på sådana. Han får nu beskedet att han ska utvisas, till stora problem för sjukvårdshuvudmannen som inte har tillgång till den kompetensen utan får raggas i Polen efter motsvarande arbetskraft.

Någon kanske säger att det är att blanda ihop olika former av politikområden. Men när man har en sådan oförmåga, fru talman, att samordna olika politikområden, då förstår jag att väldigt många människor som kommer från andra länder har väldigt svårt att få jobb i Sverige.

Vi bedriver sammantaget en politik som är förödande både för individer och för verksamheter i Sverige.

Anf. 10 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Arbetslivsministern räknar upp sex levande exempel av kött och blod. Av de 250 000 arbetssökande och de 131 000 som i dag är i åtgärd räknar han upp sex exempel, och jag hoppas att de sex individerna hör det i dag och att de känner sig upplyfta.

Naturligtvis finns det bra åtgärder också. Det är ingen som har sagt någonting annat. Vi målar inte svart eller vitt. Vad vi behöver är däremot en schattering mellan vitt och svart, så att inte alla klumpas in i samma typ av åtgärd.

Vad arbetslivsministern glömde att tala om är vad som senare händer med de sex som har gått igenom de här åtgärdsprogrammen. Har de större chans att komma i riktigt jobb än de hade innan? Det är en fråga som jag lämnar öppen för arbetslivsministern. Och vad kostar detta? Det är nästa fråga. Vad skulle vi kunna använda de pengarna till i stället för att skapa riktiga jobb?

Arbetslivsministern frågar vad vi vill göra, alliansen, vi som är beredda att ta över 2006. Ja, för Folkpartiet är det uppenbart att på en fungerande arbetsmarknad behöver vi fackföreningar, arbetsrätten och arbetsmarknadspolitiken för att skapa rättvisa regler på arbetsmarknaden, för att hjälpa människor från en sysselsättning till en annan och för att skapa möjligheter för så kallade svaga grupper på arbetsmarknaden. Men för att arbetsmarknaden över huvud taget ska existera behöver vi fler jobb. Vi behöver en företagarpolitik. Vi behöver företagare som känner att de är välkomna, att de inte ses som ett hot, för det är ungefär så som man i dag ständigt betraktas från regeringshåll.

Ett ypperligt bevis på denna hotbild är hur regeringen tänker när det gäller reglerna för arbetsgivarna, att de ska betala 15 % av sjukersättningen även efter de första två veckorna. Detta är någonting som naturligtvis får en direkt negativ effekt på jobben. Och den enskilt största frågan jag får när jag besöker företagare, och jag är säker på att jag inte är unik i det fallet, är: Hur ska jag nu våga anställa personal?

Och så har vi friåret som regeringen var tvungen att kasta in i budgetförhandlingarna för att blidka sina samarbetspartier, trots att det redan visat sig vara ett gigantiskt feltänk. Snacka om huvudbry för regeringen! Man kallar sig för arbetarparti och ljar sig med två partier som inte vill någonting annat än att vi ska arbeta färre timmar hela tiden. Det är arbetarpartiet.

Arbetslivsministern vet säkert att för den beräknade kostnaden, som från början var 1 550 miljoner kronor för friåret, skulle vi kunna anställa 3 700 lärare i skolan, inrätta 3 860 nya äldreomsorgsplatser eller utbilda 7 000 nya poliser. Dessutom hade man tydligen räknat fel i Regeringskansliet eftersom arbetslivsministern i en debatt med min kollega Carl B Hamilton sade att den verkliga kostnaden för detta förmodligen var typ 4 miljarder kronor – fyra tusen miljoner kronor för att ge ledighet åt friska, arbetande människor. För detta ville Ams dessutom ha 200 miljoner kronor ytterligare eftersom de redan innan friåret gick på knäna.

Fru talman! Sverige är världsledande även i företagsutflyttning, och det får också effekter på jobben. Mina frågor i denna runda till ministern blir därför: Varför lägga ned ständigt ökande miljardbelopp på arbetsmarknadsåtgärder för att få folk i sysselsättning? En så enkel åtgärd som att i stället sänka arbetsgivaravgifterna kanske man skulle kunna tänka

sig. Varför skapar man konstgjorda riskkapitalfonder för att företagen ska kunna ansöka om bidrag i stället för att låta dem behålla en del av sitt eget kapital för investeringar? Och varför skapas det ständigt nya regler och nya avgifter för företagare? Utan företagare får vi inga jobb, bara sysselsättningspolitik.

Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Hans Karlsson ville få kontakt med verkligheten och tog ett antal exempel.

Jag kan berätta om Bosse Åberg, som säger så här: Den andra kursdagen på aktivitetsgarantin fick vi ligga på golvet och rita med färgkritor och måla med vattenfärg på ett stort papper. En gång ägnade vi en hel timme åt att stå i ring och klappa händer.

Det är också en del av sanningen. Jag tror att Hans Karlsson beskrev sanningen. Det här är också sanningen. Det finns stora problem inom arbetsmarknadspolitiken. Det finns kvalitetsbrister. Det finns människor som till och med känner sig kränkta av de åtgärder som de anvisas och som inte passar dem. Det finns många som upplever att de inte får den service som de skulle behöva. Och, som jag nämnde tidigare, riktas det omfattande kritik från våra utvärderingsmyndigheter som IFAU och Riksrevisionen. Inom LO har det riktats skarp kritik mot arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlarna upplever att de drunknar i byråkrati och blanketter. I ivern att försöka rätta till det man kritiserats för ökar man den interna byråkratin. På det sättet blir det mindre och mindre tid för förmedlingsinsatser, för arbete med de enskilda människorna.

Friåret har nämnts här också. Det ska bli 12 000 platser. Det finns 45 000 ansökningar. Ja, vem vill inte vara ledig ett år? Problemet är väl att vi kanske skulle behöva 22 stycken på Rosenbad som sökte friår, eller minst *fyra* friår.

Det här kommer att kosta stora resurser att administrera. Man räknar med att varje plats tar tio timmar att administrera. 1 000 arbetsförmedlare jobbar mer eller mindre med att hantera friåret. Det suger resurser från de väsentliga sakerna.

Min fråga till Hans Karlsson var ju: Kan vi inte lära av Australien? England och Holland är inne på liknande spår. Delar av den här modellen har även prövats i Norge, Danmark, Tyskland och andra länder. Det handlar om att försöka hitta nya metoder att få en mångfald av aktörer, frigöra den energi och den kraft som finns inom arbetsförmedlingsverksamheten och pröva nya organisationsformer. Det handlar om att ha en incitamentsstruktur, det vill säga betala när människor kommer ut i arbete och därmed få en annan typ av inställning, att verkligen hjälpa den arbetssökande att snabbt komma ut i arbete. Det handlar om att skilja på myndighetsutövandet och det som är mer stödjande, förmedlande insatser.

Men Hans Karlsson säger inget om detta. Nej, vi ska ha mer av nuvarande system. Frågan är: Behöver vi inte pröva nya metoder? Behöver inte Hans Karlsson åka till Australien på studiebesök? Behöver inte Hans Karlsson titta på vad som händer i England, Holland och kanske också Norge, Danmark och Tyskland? Det är det som är det bekymmersamma, att Hans Karlsson inte verkar ha ambitioner att förnya, att förbättra, arbetsmarknadspolitiken. Det tror jag är den stora skillnaden mot oss i

alliansen. Alla fyra partier inom alliansen är inne på tankespår liknande den modell som man praktiserar i Australien. Vi har ännu inte jobbat klart och jobbat igenom alla detaljer. Det finns säkert detaljer i det australiensiska systemet som inte passar svenska förhållanden och det finns svenska erfarenheter som kanske kan berika de australiensiska.

Problemet är att vi har hög arbetslöshet, stora kvalitetsbrister, svårt att få ut människor i arbete och klara problem att få det att fungera bra. Alla inblandade parter är kritiska på olika sätt. Och Hans Karlsson är nöjd. Hans Karlsson gör ingenting. Det händer ingenting på Näringsdepartementet. Jag kan försäkra att vi i arbetsmarknadsutskottet i riksdagen ser att ingenting händer, för vi får i alla fall inga propositioner från regeringen.

Anf. 12 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Grunden för det vi diskuterar, grunden för hur arbetslösheten ser ut, grunden för vilken bärighet arbetsmarknadspolitiken har, är ju valet av ekonomisk politik. Där tycker jag och Vänsterpartiet, som jag sade i mitt första inlägg, att vi pratar alldeles för lite om det faktum att vi har skiftat politik, att vi i dag inte driver en politik där full sysselsättning är det överordnade målet. Vi pratar om full sysselsättning men det är inte det viktigaste målet. Det är prisstabilitet och budget i balans som är viktigast.

Det får konsekvenser både i form av att pressen ökar på hur arbetsmarknaden fungerar och i form av att full sysselsättning ju är en del av en generell politik. Arbetsmarknadspolitiken är en del av den generella välfärdspolitiken. A-kassan bygger på full sysselsättning och inkomstbortfallsprincipen. Det bygger på att man har en anknytning till arbetsmarknaden. Socialförsäkringssystemen gör det likaså. Driver vi inte en politik för full sysselsättning får vi också systemproblem med de andra stora delarna i den generella välfärden.

Det här måste vi ändra på, menar jag. Då talar jag inte om att se över socialförsäkringssystemen eller a-kassan och peta in större andelar av privata lösningar – och definitivt inte om borgarnas idéer om sänkta ersättningsnivåer, bortre parentes och försämrad arbetsrätt. Det jag och Vänsterpartiet menar är att vi måste återupprätta en verklig politik för full sysselsättning. Konjunkturinstitutet pratar ju om det här, att det finns en underliggande jämviktsarbetslöshet med de regler vi har när det gäller riksbank och inflation som gör att det i dag inte är möjligt att komma ned på 4 %. Vi måste ha en annan penningpolitik. Det är nummer ett.

Sedan finns det ändå saker och ting som vi kan göra snabbt här och nu och som de tre partier som samarbetar kan ta tag i. En sådan är kvalitetsdiskussionen. Där är det viktigt att se att visst, det finns kvalitetsbrister. Jag har också stött på det när det gäller aktivitetsgarantin. Men det är någonting annat än att påstå att det är ett stort systemfel, för det är det inte. Vi måste hela tiden jobba med kvaliteten och säkra att det ska vara bra kvalitet i arbetsmarknadspolitiken. Det finns ingen diskussion om det.

Jag tror också att man behöver skruva upp inriktningen mot tidiga insatser. Jag tror att man behöver tänka, när det gäller regelsystemet, att rättvisa i regeltillämpning måste kombineras med möjlighet att göra individuella bedömningar och med rättstrygghet för de arbetssökande.

Jag tror att vi måste gå in och titta på handläggarna på arbetsförmedlingarna mer som professionella människor som måste få handlingsutrymme. De måste också, menar jag, få större handlingsutrymme när det gäller åtgärdsmedel, så att kontoren har större möjlighet att vara flexibla och använda pengar utifrån individens och regionens behov samt de lokala förhållandena.

Jag tror också att vi behöver höja förvaltningsanslagen. Jag tror att vi behöver få fler förmedlare. Jag tror att vi ytterligare måste stärka strategierna när det gäller den strukturella arbetslöshet som också finns. Huvuddelen av arbetslösheten är konjunkturell, menar jag, men det finns också strukturella problem som handlar om invandrade, arbetshandikappade och långtidsarbetslösa. Där pågår ett arbete, men där kan vi göra mer, menar jag, för att utveckla strategier för att få in dessa grupper.

En aktiv arbetsmarknadspolitik med arbetslinjen i stället för passiva kontantstöd och så vidare är den rätta vägen. Låt oss hålla fast vid det, och låt oss kombinera det med en politik för full sysselsättning.

Anf. 13 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att arbetslivsministern gav sex utmärkta exempel på just det som vi från Centerpartiets sida har pratat om, att sätta individen i centrum. De här människorna, som arbetslivsministern talade om, har fått åtgärder som förhoppningsvis för dem leder till arbete. De har kommit in i ett system som leder vidare. Det är inte fråga om meningslösa åtgärder med människor som får en utbildning som de redan har. Då tycker jag faktiskt att man har missat målet till hundratio procent.

Jag har talat med unga människor som har kommit till arbetsförmedlingen, som har kommit ut med en utbildning från gymnasieskolan som borde leda till jobb eller från en akademisk utbildning som också borde leda till jobb. Och det första de får reda på är hur man söker a-kassa. Svaret från dem är: Jag vill inte ha a-kassa, jag vill ha jobb. Men där har arbetsförmedlingen i dag alldeles för lite resurser för att kunna stötta dem vidare så att de kan komma in på praktikplatser, att hitta de här praktikplatserna. De finns på många ställen, men man måste ha kontakter med företagen.

Vi behöver omfördela resurserna som finns på arbetsförmedlingarna så att det blir fler människor som har kontakter både med arbetsgivare och med de människor som ska ha de här jobben. Som det ser ut i dag är det alldeles för mycket av att man får en blankett. Man blir hänvisad till platsbanken. Sedan får du komma tillbaka. Då har många människor hunnit tappa både självförtroendet och tilltron till samhället och livet. Det blir mycket svårare att komma tillbaka.

Utbildning är jätteviktigt, men då ska det leda till jobb. I Ragunda i Jämtland, som inte precis är en storstad, har man hittat ett system där man matchar anställningsbehov hos företagen med arbetslösa invandrare som finns i Bergsjöns stadsdel i Göteborg. Man erbjuder invandrarna att flytta till Ragunda. De får en utbildning som med 95 % säkerhet leder till att de så småningom också blir anställda. Det blir ett vinna-vinna-koncept för fyra parter: för Ragunda kommun som får fler invånare och täcker sin brist på arbetskraft, för arbetsgivarna i Ragunda som får den kompetens de behöver, för de arbetslösa invandrarna som satt fast i passivitet i Bergsjön och för Bergsjöns stadsdelsnämnd som slipper kostna-

derna för socialbidrag för de här invandrarna, som inte hade kunnat hitta en lösning där. Sådana exempel finns på många ställen. De behöver uppmuntras och stötas.

Samarbetet mellan myndigheter, mellan arbetsförmedling, socialtjänst och sjukförsäkring, behöver också uppmuntras så att människor kommer tillbaka i jobb efter en rehabilitering. Där kan det behövas ett större stöd, ett lönebidrag. Centerpartiet har föreslagit att man ska utöka dessa möjligheter, så att man kommer vidare med detta.

Det mest effektiva för samhället, för oss som individer och för hela samhället är att så många människor som möjligt känner en trygghet i att man har ett riktigt jobb att gå till, att man har en möjlighet att försörja sig och sin familj och att se till att samhället fungerar. Det är oerhört viktigt för oss som människor att känna att vi behövs. Då måste man börja med den enskilda individen och se vilka förutsättningar och möjligheter han eller hon har, sätta in de åtgärder som behövs och stötta och se till att någonting händer. Det är den enskilda människan som vi måste börja med. Då kan vi hitta system som fungerar bättre även i det stora systemet.

Anf. 14 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! En möjlighet för att försörja sig själv är att få hjälp att hitta lämpligt jobb eller lämplig utbildning. Många av de invandrade människorna har hög utbildning men får inga jobb på grund av diskriminering. Det är ett stort resursslöseri för den enskilde att bli bortsorterad för att man inte har ett svenskklingande namn. Det är också ett stort resursslöseri för arbetsgivare som går miste om den värdefulla kompetens som dessa människor har. Kanske kunde det i en del fall också ha lett till att arbetsgivarna hade fått kontakter med andra länder och möjligheter till en helt annan marknad. Försöken med avkodade ansökningshandlingar tror jag kommer att visa sig bra för många, inte bara för invandrade människor utan också för kvinnor, personer som är över 50 år och för funktionshindrade. Tyvärr pågår en strukturell diskriminering, många gånger på grund av förutfattade meningar.

I sin kritik av friåret säger Tina Acketoft ingenting om möjligheten för diskriminerade personer att komma ut på arbetsmarknaden och visa vad de går för.

Jag vill påpeka för Kristdemokraterna att det inte är 1 000 personer som jobbar på heltid med friårsarbetet, utan det kanske är 1 000 personer som är involverade med friårsarbetet, lika väl som de håller på med det vanliga arbetet.

I går såg jag ett TT-meddelande som upplyste om att det från och med den 1 juli ska införas ett telefonnummer och en kundtjänst för arbetsförmedlingen i hela Sverige. Visserligen sägs det i meddelandet att kundtjänsten ska komplettera mötet med handläggare lokalt, men i mina öron låter det som om det blir lite längre bort från den personliga kontakten. Det stod också i meddelandet att de flesta som skulle jobba i kundtjänsten är nyanställda som har genomgått en halvårslång utbildning för att bli arbetsförmedlare. Enligt mina erfarenheter brukar man placera anställda med lång erfarenhet i funktioner som kundtjänst. Jag hoppas verkligen att man gör en ordentlig utvärdering av denna centralisering.

*Särskild debatt om
den arbetssökandes
plats i arbets-
marknadspolitiken*

Jag ställde i februari en fråga till statsrådet Hans Karlsson om vad man skulle göra för att underlätta för unga arbetslösa att komma ut på arbetsmarknaden. Då fick jag som svar bland annat att medborgarna ska ha rätt till ett rättssäkert och likvärdigt bemötande i hela landet.

Men häromdagen kom en rapport om arbetsförmedlingarnas olika bemötande och hjälp till kvinnor och män. Man hade som exempel undersökt två områden i Sverige där arbetslösheten bland kvinnor och män var lika hög. Det visade sig att det var skillnad på de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som dessa kvinnor och män fick.

Diskriminering måste på alla tänkbara sätt uppmärksammas och åtgärdas. Arbetsförmedlingarna ska stödja och bidra till att människor snabbt får arbete oavsett ålder, kön, etnicitet eller funktionshinder.

Det finns också en del personer som under ganska lång tid har haft arbeten som de inte har formell kompetens för, men de har klarat sig galant ändå. De har med andra ord lärt sig jobbet genom praktiskt arbete. När dessa personer blir arbetslösa har de svårt att komma tillbaka till arbete inom samma bransch. Detta fenomen tycker jag måste uppmärksammas mycket mer så att det inte blir ett hinder för dem att komma vidare. Man skulle förmodligen med små medel kunna hjälpa dessa utsatta personer att komma rätt.

Anf. 15 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Hörde ni när Tina Acketoft skulle försöka berätta vad Folkpartiet vill göra? Då pressade hon fram ett förslag, att det skulle bli bättre villkor för företagen. Sedan talade hon om vår politik igen. Men på slutet kom det ett förslag: Genom att sänka arbetsgivaravgifterna borde man få fler i arbete.

Det kanske man skulle kunna göra. Men med den politik och de förslag som vi har blir subventioneringsgraden 85 % för de arbetslösa som arbetsgivarna anställer. Med det som du föreslår blir subventioneringsgraden omkring 35 %. Vad är det som är bra med det?

Kan ni inte vara lite intellektuellt hederliga? Vi har hög arbetslöshet. Den är för hög, och vi är väldigt bekymrade över det. Men varför måste ni överdriva? Varför måste du, Tina Acketoft, hugga till med att 380 000 personer inte deltar i arbetslivet när du läser arbetsmarknadsstatistiken? Det är ju inte sant. Det är ju inte samma 380 000. Föreställ inte människor att det är 380 000 arbetslösa som ständigt varje dag står utanför. Det är olika människor. Det är 30 000 som har varit långtidsarbetslösa över två år. Det är ett väldigt stort bekymmer. Men tala om dem. Vi kan väl tala om det som är, om sanningen? 30 000 personer har varit arbetslösa under mer än två år. Det måste vi lösa.

Stefan Attefall blir väldigt uppgigad av att Ams får kritik. Men lyssna på kritiken. Kritikerna säger inte att de i stället för regeringens politik vill ha Kristdemokraternas försämrade LAS eller försämrad strejkrätt. Kritikerna säger att de vill ha mer socialdemokratisk politik. De vill ha mer av det som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade fram förslag om i årets vårproposition. Det är inte mer kristdemokratisk politik.

Anf. 16 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag tycker att det var uppriktigt och ärligt av statsrådet att konstatera att vi har en för hög arbetslöshet. Den kan man knappast vara stolt över eller nöjd med. Men det var ett ärligt och bra erkännande, och det är säkert det som gör att människor ute i landet upplever att Socialdemokraterna inte förmår få ned arbetslösheten och få in människor i arbete.

Statsrådet efterlyser politiken. Då måste man ha lite svårt att uppfatta det. Vi konstaterar att det finns två bitar. Den ena är att skapa betingelser för att arbete och företagande genererar nya jobb. Där har alliansen presenterat en politik som väl lever upp till de förväntningar och önskemål som finns hos de människor som vill driva företag och som vill skapa de nya jobben.

Sedan vill vi också se till att man gör insatser för att människor ska ha lättare att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det måste vara lättare för människor att komma in genom snabbare rehabilitering. De måste kunna få en bättre service på arbetsförmedlingen. Det finns, vilket jag har sagt tidigare, arbetsförmedlingar som gör ett väldigt bra jobb. Det är roligt för de arbetsförmedlare som gör stora insatser att höra detta. Lär av de arbetsförmedlingar där det fungerar bra! Men man måste vara öppen och ta till sig av den konstruktiva kritik som kommer från människor, vilket har relaterats här, som besöker arbetsförmedlingen och som är förvånade över vissa saker. Vi behöver ta till oss detta. Det är Allians för Sverige och Moderata samlingspartiet beredda att göra. Vi är beredda att forma en politik på ett sätt som gör att fler människor, fler ungdomar, kan komma in och att man då kan sänka kostnaderna för människor som har varit långtidsarbetslösa så att de får en ärlig chans att komma tillbaka. Och, fru talman, vi är beredda att föra en politik som i vissa avseenden kanske är lite annorlunda och där man vågar pröva lite nya grepp. Jag tror att det är viktigt att man gör detta och inte bara sitter kvar i det gamla.

Statsrådet har under de senaste månaderna varit väldigt aktiv när det gäller att gå ut och försvara kollektivavtalen. Det tycker jag är bra. Det finns inget motstånd mot kollektivavtal i Sverige. Men jag säger så här: Gärna kollektivavtal för de anställda, statsrådet, men först ett arbete att gå till. Det är det som vi i Allians för Sverige vill kämpa för, att de många hundra tusen människor som står utanför arbetsmarknaden ska komma tillbaka.

Anf. 17 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Arbetslivsministern använder begreppet ”intellektuellt hederliga”. Jag skulle vilja fråga arbetslivsministern vad han tycker om sin samarbetspartners arbetsmarknadspolitik. Camilla Sköld Jansson talar om en ny politik utan att säga vad hon egentligen menar. Vi ska överge prisstabiliteten. Vi ska överge budgetlagen. Vi ska öka underskotten, och vi ska ge alla full sysselsättning.

I mina öron låter detta inte som någonting annat än hederlig planekonomi. Och jag frågar arbetslivsministern om detta är en politik som han är villig att fortsätta att föra tillsammans med sina samarbetspartner.

Vi talar i dag om den arbetssökandes plats i arbetsmarknadspolitiken. Jag har redan sagt att jag inte anser att man ska ha en plats i arbetsmark-

nadspolitiken. Jag anser att man ska kunna delta som individ på sina villkor.

Jag skulle vilja fråga er i den här salen: Är det någon som har försökt att ringa Ams 020-nummer där man enligt deras hemsida ska få hjälp och där man ska kunna få svar på sina frågor som arbetssökande? Gör inte det! Försök inte ens, inte utan en god portion tålmod! Är det någon av er i kammaren som faktiskt har gått på någon av alla de här jobbsökarkurserna och a-, b- och c-utbildningarna, som finns, i hur man skriver ett CV på ett professionellt sätt? Gör inte det! Det är ingenting man gör med självkänslan i behåll.

Fru talman! Jag skulle vilja avsluta med att säga något som jag faktiskt tror att Nils Poppe sade: Tappa inte sugen, för världen är full av tappade sugar! Med risk för att låta raljant är det precis det jag vill säga till alla de 380 000 som vi talar om i dag: Tappa inte sugen! Vi är många som har insett att det inte är arbetsmarknadsåtgärder som kommer att ge er jobb. Det är en företagarpolitik, och det är den som vi inom alliansen vill föra.

Anf. 18 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Camilla Sköld Jansson vill ha en verklig politik för full sysselsättning. Det säger alltså en av de ledande vänsterpartisterna efter sex år i samarbete med regeringen.

Det är bara att genomföra detta. Ni har ju höstbudgeten på er. Eller är det så att ni skriver under på en politik som inte leder till en verklig politik för full sysselsättning? Det är mycket intressant. Jag skulle aldrig delta i ett sådant samarbete.

Nu ska vi vara intellektuellt hederliga, säger Hans Karlsson. Ja, låt oss vara det! Låt oss studera de erfarenheter som man har i Australien, Holland, England och andra länder. Har Hans Karlsson ingenting att lära? Ser Hans Karlsson inte de kvalitetsbrister som redovisas av människor i arbetsförmedlingsverksamheten, av dem som jobbar i verksamheten? Det handlar om IFAU och Riksrevisionen och om byråkratin, som man klagat på. Jag kan citera Bo Bayard, ordförande i en Sekoklubb i Skaraborg:

”Det finns en växande kritik bland arbetsförmedlare. Många är förtvivlade för att de inte kan hjälpa de arbetslösa. De är bakbundna. Om de sköter alla uppgifter de är ålagda finns ingen tid över för de arbetssökande.”

Bo Bayard formulerar faktiskt en kritik som vi kristdemokrater också har. Det är inte den enskilda arbetsförmedlaren som är usel på något sätt. Det är inte heller något fel på den goda vilja som finns bakom det här. Men systemet fungerar inte på det effektiva och positiva sätt som vi behöver. Och där har vi då intressanta erfarenheter att lära av, för att vi ska få en mångfald av aktörer och kunna släppa loss den kreativitet som finns. Jag har då slutligen en fråga. Svara på den! Jag ställer den nu för tredje gången: Är Hans Karlsson beredd att åka på en studieresa, till exempel till Australien, för att försöka ta till sig nya erfarenheter, göra någonting åt de brister som finns och möta kritiken, oavsett om den kommer från höger eller vänster, när det gäller de problem vi har? De arbetslösa och de arbetssökande behöver en bättre service.

Anf. 19 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Ett effektivt sätt att tysta debatten är att inte svara när någon lägger fram ett förslag. Därför vill jag tacka både Tina Acketoft och Stefan Attefall för att ni faktiskt lyfter in den här diskussionen om den räntepolitik som förs. Det handlar om det som Vänsterpartiet tycker, det som Ingemar Hansson på Konjunkturinstitutet tycker, det som Sandro Scocco på Ams tycker, det som har förts fram av Anders L. Johansson, Dan Andersson på LO, Per Lundborg och Paul Krugman – alla dem som Tina Acketoft med intellektuell hederlighet har kallat för planekonomen. Det är nivån på debatten. Man ska inte slarva bort en sådan viktig diskussion som handlar om att titta på vilka effekter den förda räntepolitiken får. Men jag tackar för att ni lyfter in den bollen, och jag hoppas att den diskussionen kan fortsätta.

Sedan vill jag också tacka för tillfället att återigen få påminna om det borgerliga alternativet. Det handlar om sänkta ersättningsnivåer. Man ska ta bort parentes i a-kassa, lägga ned Ams, och det ska inte vara några Amsåtgärder. Det är det vi har att se fram emot vid ett eventuellt regimskifte.

Tack för debatten!

Anf. 20 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Det här landet, dess invånare och de arbetslösa som finns här behöver en politik för att skapa nya jobb. Det innebär en ny näringspolitik. Vi behöver också en politik som gör att de jobb som finns och de som skapas blir matchade mot de människor som saknar jobb i dag. Det är en arbetsmarknadspolitik.

De här frågorna diskuterar vi väldigt mycket, både inom Centerpartiet och inom Allians för Sverige. Och vi är beredda att ta det ansvaret, att se till att människor kommer i arbete, att fler människor kan vara med och försörja både sig själva och det här landet.

Vi måste ha en bättre service, en bättre fungerande organisation. Vi ska ta vara på det friska, det som fungerar, det som är bra. Sedan ska vi förbättra genom att titta på de exempel i Sverige som fungerar bra men även på de exempel i andra delar av världen som också fungerar bra, och tillsammans ska vi bygga någonting som är mycket bättre. Det måste vi också göra genom att sätta människan i centrum. Det måste vara den enskilda människans behov, den enskilda människans vilja och önskan, hennes förutsättningar, som vi utgår från. Då kan vi få en arbetsmarknad och ett näringsliv som fungerar. Då kan vi få ett samhälle som fungerar.

Anf. 21 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! Något som det sällan talas om i arbetsmarknadssammanhang här i riksdagen är mänskliga rättigheter. Jag vill i mitt slutanförande ta upp att vi i vårt arbete och på alla arbetsförmedlingar och myndigheter runtom i landet har att ta hänsyn till mänskliga rättigheter. Ibland tror man kanske att det enbart har att göra med krig, tortyr och liknande i utlandet. Just nu pågår det en revidering av den svenska handlingsplanen om mänskliga rättigheter.

I artikel 6 i den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter står det:

”Konventionsstaterna erkänner rätten till arbete, vari inbegripes rätten för envar till möjlighet att förtjäna sitt uppehälle genom arbete, som han fritt valt eller antagit, och de skall vidta erforderliga åtgärder för att trygga denna rätt.”

Under punkt 2 står det:

”De åtgärder konventionsstat skall vidtaga i syfte att till fullo trygga utövandet av denna rätt skall omfatta teknisk vägledning och yrkesvägledning samt utarbetande av program och fastställande av riktlinjer, som är ägnade att säkerställa en jämn utveckling på de ekonomiska, sociala och kulturella områdena även som full sysselsättning på villkor, som för den enskilde tryggar åtnjutandet av grundläggande politiska och ekonomiska friheter.”

Fru talman! Mänskliga rättigheter har i allra högsta grad bäring på dagens debatt som har rubriken ”den arbetssökandes plats i arbetsmarknadspolitiken”.

Anf. 22 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag tackar också för den här debatten. Det blev klarläggande men inte på det sätt jag hade hoppats på. Jag ställde frågor till den borgerliga maktalliansen om er gemensamma politik för jobben. Den vill ni inte prata om. Ni svarar, men det kommer ingen gemensam politik. Ni har pratat om vad ni tycker om vår politik. Det kan man väl ändå inte regera på, bästa vänner!

Jag har fått tips om resor och kompetensutveckling. Det är omtänksamt, men lägg energin på att formulera ert alternativ så att vi får debattera politik i denna riksdag. Väljarna vill ha alternativ. Väljarna vill se skillnader. Presentera det, så tar vi debatten.

Inget har kommit från er, inte ens ett ja eller nej. Blir det sänkningar i ersättningsnivåerna? Vi vet inte. Blir det eller blir det inte det? Det svarar ni inte på. Den enda rimliga slutsatsen som vi kan dra är att i maktalliansen blir det Moderaterna som bestämmer. Det vi har att förhålla oss till i dag är 65 % a-kassa och sjukpenning, lönesänkningar och låglönejobb. Vi har sagt det förut. Det är det som dagens debatt har gett när det gäller alternativen till regeringens, Miljöpartiets och Vänsterpartiets förslag.

Tack så mycket för debatten.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU8

Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU8

Utbildningsutskottets betänkanden 2004/05:Ubu9, Ubu10 och Ubu11

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU24

Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer (prop. 2004/05:69).

*Bokföringsbrott
och andra brott
mot borgenärer*

Anf. 23 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 2. Bokföringsbrott – den svarta sektorn, den ekonomiska brottsligheten omsätter enorma ekonomiska värden och är oftast kopplad till annan kriminell verksamhet. Man uppskattar – det finns ju inget vetande i de här frågorna – att den ekonomiska brottsligheten omsätter ungefär 100 miljarder kronor per år. För att kunna komma upp på banan och börja åtgärda det måste vi ha bra rättsverktyg.

Vi moderater instämmer i de förslag som regeringen lägger fram, men vi har ett antal synpunkter. Några är mer allvarliga och några mindre, vilket jag ska utveckla i detta anförande.

Vi tycker att nio år är alldeles för lång tid för ett förslag att komma fram. För nio år sedan kom Borgenärsbrottsutredningen som gick igenom 11 kap. i brottsbalken. Sedan dess har ingenting hänt förrän de förslag kom som vi nu har på bordet och ska fatta beslut om.

Det har tagit lång tid. Man kan säga att det finns viktigare frågor, men det här är en svår och stor fråga. Det som är mer allvarligt för oss moderater är att regeringen inte har lyckats åstadkomma en samlad lagstiftning, ett helhetsperspektiv på de här frågorna. Det är därför vi vill se ytterligare förslag, helhetsförslag på detta stora problemområde. Det är det som vår reservation grundar sig på. Man bör se de här frågorna i ett sammanhang. De olika delarna i brottsbalkens 11 kap. är kopplade till varandra. När man gör revideringar måste man därför göra det i ett sammanhang, inte delat, som regeringen kommer att göra.

Det finns mycket mer i Borgenärsbrottsutredningen, som kom 1996, i form av angelägna åtgärder som måste vidtas. Det borde regeringen ha kommit med. Det är viktigt att man ser det i ett sammanhang.

Anf. 24 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag vill först av allt säga att Centerpartiet står bakom de lagändringar som vi i dag diskuterar vad gäller bokföringsbrott och andra brott mot borgenär. Vi har inga andra förslag utan ställer oss bakom det som vi senare i dag ska besluta om. Trots det har vi en reservation, reservation 2 under punkt 3 angående proportionalitet i straffskalor. Jag vill börja med att yrka bifall till den.

När jag fick propositionen i min hand och började läsa så kändes det inte riktigt rätt. Straffskalorna för brotten grovt bokföringsbrott, grov oredlighet mot borgenärer och grovt försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning kändes inte riktigt bra när jag vet vilka straffskalor som finns för grova vålds- och sexualbrott.

För grovt försvarande av konkurs eller exekutiv förrättning kan straffet bli fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Jag gjorde en snabb kontroll av vilka andra brott som har just straffskalan sex månader till sex års fängelse. Då hittade jag följande: grov stöld, grovt sexuellt tvång, grovt sexuellt övergrepp mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell

posering, grovt barnpornografibrott, grovt bedrägeri, grovt häleri, grovt olaga tvång, grovt vållande till annans död och grov kvinnofridskränkning.

Detta är tio av de brott som jag hittade med just straffskalan sex månader till sex års fängelse. I motionen tog vi tyvärr även upp brottet våldtäkt och våldtäkt mot barn, där maxstraffet är sex års fängelse men minimistraffet är högre än sex månader. Därför är jämförelsen kanske inte riktigt relevant, så jag håller mig till jämförelsen med de tio brott jag just räknade upp.

Jag har svårt att motivera för medborgare som jag träffar att vi som lagstiftare tycker att grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning är ett lika allvarligt brott som är värt ett lika högt straff som grovt sexuellt övergrepp mot barn, grovt vållande till annans död eller grov kvinnofridskränkning.

Vi kan inte i behandlingen av denna proposition rätta till den snedvridning i straffskalorna som uppkommit under en lång följd av år. Därför har jag yrkat att regeringen ska tillsätta en utredning för en bred översyn av straffskalorna. Jag är fullt medveten om att detta är ett stort jobb, men jag tycker ändå att det är nödvändigt. Om vi ska kunna behålla allmänhetens förtroende för rättsväsendet krävs det att de straff som döms ut åtminstone i rimlig mån följer det allmänna rättsmedvetandet.

Det ska bli intressant att lyssna på vad mina meddebattörer, framför allt från majoritetens sida, har att säga om denna jämförelse. Ligger det verkligen inte någonting i att det känns märkligt att vi har samma straffskala för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning som för grov kvinnofridskränkning?

Anf. 25 JOE FRANS (s):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att kampen mot ekonomisk brottslighet går vidare. För inte så länge sedan stod vi i kammaren och debatterade regeringens strategi om hur vi ska bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Det här är ett steg i den riktningen. Vi tar nya tag hela tiden. Syftet med det förslag som föreligger är att underlätta utredning och lagföring av bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer. Det utgör ett viktigt led i regeringens handlingsplan mot ekonomisk brottslighet och markerar en strängare syn på åsidosättanden av bland annat bokföringsskyldigheten.

Förslagen grundas på bland annat Borgenärsbrottsutredningens slutbetänkande *Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottsbalken*. I det här sammanhanget kan man säga att lagrådsyttrande över förslaget inhämtats och det finns ingen erinran mot det. Som vi märkt finns det en samstämmighet och samsyn i utskottet kring förslaget.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet. Vi föreslår förändringar av bestämmelserna om bokföringsbrott och andra brott där grovt bokföringsbrott ges en egen rubricering. I lagtexten anges också vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Det är viktigt för att kunna skilja på olika typer av brott och kunna beivra dessa på ett effektivt sätt.

Straffskalan för grovt respektive ringa bokföringsbrott skärps. För grovt brott höjs maximistraffet från fyra till sex års fängelse och för ringa bokföringsbrott från böter till fängelse i högst sex månader.

Vidare föreslår vi, när det gäller oredlighet mot borgenär i 11 kap. 1 §, att bestämmelsen om oredlighet mot borgenärer utvidgas samt att uppsåtlig underlåtenhet av gäldenär att, trots uppmaning av konkursförvaltaren, medverka till att utländska tillgångar som ingår i en konkurs tillförs ett svenskt konkursbo kriminaliseras. Det kan tyckas vara teknikaliteter, men det är viktigt att se till att människor inte kan gömma undan pengar som stjäls från det allmänna.

Det räknas också upp omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om ett oredlighetsbrott är grovt. Vi gör även en del förenklingar och förtydliganden när det gäller oredlighet och vårdslöshet mot borgenärer.

Straffansvaret för försök till grov oredlighet mot borgenärer förtydligas, och förutom att modernisera lagstiftningen ändrar vi också språket så att det blir enklare och tydligare. Till exempel ändras ”mannamån mot borgenär” till den mer beskrivande beteckningen ”otillbörligt gynnande av borgenär”.

Slutligen har vi en anpassning till Europakonventionen. Straffansvaret för brott mot upplysningsplikten vid konkurs anpassas alltså till Europakonventionen. Detta är ett litet men viktigt steg.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Herr talman! Det finns två motioner väckta i anslutning till propositionen. Majoriteten i utskottet har behandlat dem och tycker att det inte finns skäl att tillstyrka dem. Vi föreslår därför att de avslås. När det gäller Moderaternas motion kan jag konstatera att den i huvudsak är tillgodosedd genom de förslag som finns i propositionen. Jag kan känna viss sympati för resonemanget om ett helhetsgrepp, men just nu kan vi inte ta det.

Vad gäller Centerns motion vill jag bara nämna att straffvärdets bedömning vid varje enskilt brott, alldeles oavsett hur allvarligt brottet är, naturligtvis ankommer på domstolen.

Med detta yrkar jag avslag på reservationerna och bifall till propositionens förslag.

Anf. 26 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Nu kom det svar som jag nästan hade förväntat mig eftersom det är det som också sägs i betänkandet. Du har helt rätt, Joe Frans, när du säger att det är domstolen som i det enskilda fallet avgör vilket straff som ska dömas ut. Så är det, och så ska det absolut förbli.

Det vi som lagstiftare kan göra är att fastställa straffskalorna. Det är bland annat det vi gör i dag. Om vi då fastställer straffskalorna så att det är precis samma straffskala för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning som för till exempel grov kvinnofridskränkning innebär det att vi som lagstiftare säger att de två brotten är jämförbara i fråga om vilka straff domstolarna ska kunna döma ut.

Min enkla fråga är: Anser Joe Frans att det är rimligt att vi som lagstiftare säger att grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning är ett lika allvarligt brott som grov kvinnofridskränkning och att samma straffskala därför ska gälla?

Anf. 27 JOE FRANS (s) replik:

Herr talman! Mitt enkla svar till Johan Linander är att det inte är korrekt att jämföra brott på det sättet. Vi ska som lagstiftare ange straffminimum och straffmaximum. Därefter ankommer det på de rättsvårdande myndigheterna att så småningom i domstol plädera för ett visst straffvärde, och sedan får domstolen avgöra genom praxisbildning och annat. Det resonemang som du för speglar inte den grund eller det rättsfilosofiska tänkande som ligger till grund för den tradition vi har. Man ska inte jämföra brott på det sättet. Det är fråga om lika allvarliga brott, och vi anger straffminimum och straffmaximum. Sedan får domstolarna avgöra var straffen ska ligga.

Anf. 28 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! I slutet av svaret tyckte jag mig höra att det är fråga om lika allvarliga brott. Det säger vi också, för även jag är med på dessa ändringar. Därför säger jag, åtminstone just nu: Ja, de bör bedömas som lika allvarliga brott. Sex månaders till sex års fängelse är rimligt för de tre brott som vi i dag talar om – grovt bokföringsbrott, grov oredlighet mot borgenär och grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning. De är enligt de straffskalor vi fastställer lika allvarliga brott som grovt sexuellt övergrepp mot barn och grov kvinnofridskränkning.

Ändå tycker jag inte att det känns riktigt rätt. Vi kan gå ut på stan och välja ut precis vilken person som helst och fråga: Vilket tycker du har högst straffvärde, grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning eller grov kvinnofridskränkning? Jag är alldeles övertygad om att 99 av 100 av de tillfrågade skulle svara att grov kvinnofridskränkning är ett betydligt allvarligare brott.

Det är just detta jag är orolig för, alltså att vi fastställer straffskalor, det vill säga gör bedömningar av hur allvarliga brotten är, på ett sätt som inte längre överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet. Jag säger inte att vi som lagstiftare alltid ska följa det allmänna rättsmedvetandet; vi måste också vara ledande i det vi gör som politiker. Men om vi alltför markant går ifrån det som svenska medborgare tycker och tänker riskerar vi att förtroendet för rättsväsendet urholkas. Vi behöver göra översynen – även om det är ett stort arbete – just för att kanske komma till rätta med detta problem.

Jag kan också nämna att straffskalorna för narkotikabrott i dag spårat ur, eftersom de fastställts efter mängd. Smuggelmängderna är numera så enorma att man snabbt slår i taket vad gäller straffskalorna för narkotikabrott.

Det finns alltså all anledning att göra den utredning som är föreslagen.

Anf. 29 JOE FRANS (s) replik:

Herr talman! Det är fråga om lika allvarliga brott, men brottstyperna är olika.

När det gäller resonemanget i botten är det klart att en regering alltid måste se till att man utvecklar möjligheten och instrumenten för de rättsvårdande myndigheterna att gå i takt med tiden. Det du nu begär tycker inte jag att det finns anledning att göra nu.

Den utgångspunkt är nästan att riksdagen ska vara lagstiftande men också näst intill domare på en gång. Det anser jag inte är riktigt. Vi stiftar lagar, och sedan får domstolarna döma. De har möjlighet att röra sig framåt och uppåt.

Det är en diskussion vi kan föra. Men just nu tycker jag inte att det finns anledning att godkänna ditt förslag om en översyn av hela området. Det finns helt enkelt inga resurser att göra den typen av översyn just nu.

Anf. 30 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Det lagförslag som ligger på riksdagens bord och som vi debatterar här i dag är ett mycket bra lagförslag. Lagstiftaren har lyckats väldigt väl med tydliga skrivningar. Det kommer våra domstolar att ha mycket glädje av i framtiden.

Det är fina avgränsningar mellan ringa bokföringsbrott, bokföringsbrott av normalgraden och det grova bokföringsbrottet. Det är bra att man utvidgar brottet oredlighet mot borgenär till att omfatta en skyldighet att medverka till att utländska tillgångar kommer in i konkursboet. Det är bra att det är klart och tydligt att det är kriminellt att förtiga tillgångar i en konkurssituation. Dessa lagtekniska förändringar som är väldigt bra är ändå bara väldigt små steg framåt i kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

Jag tittade lite snabbt för att få lite statistik. Det handlar inte om mer än 400–500 domar per år plus en del strafförelägganden, och 80–90 % av detta rör bokföringsbrott som inte är allvarligare än att man dömer till villkorlig dom och böter. Det blir en väldigt liten del kvar till den grova, allvarliga ekonomiska brottsligheten som vi egentligen tänker på i den här debatten. Mörkertalet är säkert oerhört stort här.

Vi måste titta på utredningarna och utredningsmöjligheterna. Vi kommer från Folkpartiet liberalerna tillbaka till den egendomligheten att vi har en ekobrottsmyndighet som sysslar med sådana utredningar, vi har en skattebrottsutredning i Skatteverket, och vi har polismyndigheten. Det är tre, och det är åtminstone en för mycket. Som ni säkert alla känner till vill vi från Folkpartiet liberalerna lägga ned Ekobrottsmyndigheten och föra in detta i polisens verksamhet.

För att dessa förändringar nu verkligen ska bli av värde vill jag skicka en stor varningssignal till regeringen och Socialdemokraterna. Jag vet att man i departementet förbereder en proposition beträffande tillsyn i konkurs. Där finns med ett förslag om att avskaffa den obligatoriska edgångsskyldigheten i konkurs.

I dag ska i varje konkurs någon, antingen personen om det är en fysisk person eller en ställföreträdare för ett bolag, avlägga ed inför domstolen att alla tillgångar och skulder har kommit med. Jag har från många av mina kolleger som sysslar med konkursförvaltning ständigt fått höra: Avskaffa inte den edgångsskyldigheten inför domstolen. Det är minuter-na före avläggandet av eden som tillgångarna i utlandet och andra dolda tillgångar kommer fram.

Det är min förhoppning, och det vill jag skicka med på det här sättet, att regeringen inte lägger fram det förslaget. Man vill säkert bespara domstolarna arbetsuppgifter. Men detta är en oerhört farlig väg. De lagändringar som vi här i utskottet nu tycker är väldigt bra kommer att

falla platt till marken om man tar bort en sådan väsentlig bit som edgångsskyldigheten i konkurser.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

6 § Åtgärder mot missbruk av stiftelser

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU18
Åtgärder mot missbruk av stiftelser (prop. 2004/05:50).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

7 § Fakturaskojeri

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU19
Fakturaskojeri.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Skydd mot olyckor

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU7
Skydd mot olyckor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU12
Konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet (prop. 2004/05:71).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2004/05:TU8
Arlandabanan (framst. 2004/05:RRS9).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § IT och elektroniska kommunikationer

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2004/05:TU9
IT och elektroniska kommunikationer.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § Vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU11
Vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU.

*Vissa handelspolitiska
frågor inom
WTO och EU*

Anf. 31 PER BILL (m):

Herr talman! Det som länge kallades utrikeshandelsbetänkandet är numera *Vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU*. Det visar kanske på att vi numera alltmer blir en integrerad del av EU. Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation nr 5, som handlar om tjänstedirektivet. Vi står naturligtvis bakom även övriga reservationer som vi har skrivit under, men för att vinna tid yrkar vi bara bifall till den första.

Herr talman! Det har varit en otroligt bra utveckling i världen vad gäller att människor har kunnat lyfta sig själva från fattigdom till ett bättre liv. Det är miljontals och åter miljontals människor framför allt i Asien som har lyckats med detta konststycke. Det handlar naturligtvis om fri handel. Men det handlar också om demokrati, mänskliga rättigheter, pressfrihet och en alltmer decentraliserad marknadsekonomi.

I den stora världen finns det en samsyn mellan Socialdemokraterna och den borgerliga alliansen. Vi tror på fri handels och mänskliga rättigheters möjligheter att skapa ett bättre liv runtom i världen. Jag vill passa på att ge näringsminister Thomas Östros en eloge för hans tappra kamp inom EU för att vi inte ska få några tullar för textilimport och kläder från Kina. Hans försvar av frihandel gentemot EU är mycket bra och någonting som vi är både stolta och nöjda över.

Herr talman! Vi är varken stolta eller nöjda när det gäller Socialdemokraternas syn på den inre marknadens utveckling inom EU. När vi höll den här debatten för ett år sedan skedde det i skuggan av det som kom att kallas övergångsregler för medarbetare från de nya medlemslän-

derna. Statsministern kallade detta ett hot. Det skulle bli social turism. Tiotusentals östeuropéer, lata sådana, skulle komma hit, och de skulle allihop leva på det svenska bidragssystemet.

Denna debatt var för bara ett år sedan. Om vi tittar hur det har blivit får det väl ändå framstå som ett av de största hjärnspekna i svensk politik de senaste två tre åren. Ytterst få har kommit hit. Alldeles för få har kommit hit, skulle jag säga. Några latmaskar är det verkligen inte fråga om. Det är hårt arbetande människor som vill förbättra sin egen och sin familjs situation med hederligt arbete.

När vi nu, ett år senare, diskuterar så ser vi del två i den här nyprotektionismen på den inre marknaden. Nu gäller det tjänstedirektivet, som från början möjligen var något småont och småfarligt men som sakta blev mer ont – om man ska tro Socialdemokraterna för ett år sedan. Nu ses det på många håll inom socialdemokratin som någonting riktigt farligt och riktigt ont.

Herr talman! Vi ser tvärtom tjänstedirektivet som någonting mycket positivt. Det är en fantastisk möjlighet och det är en viktig del av den inre kärnan av EU-samarbetet, nämligen fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital.

Vi håller med om att det första direktivet hade en del gråzonsproblem. Vi håller med om att det är viktigt att klarlägga vad det är som gäller när viktiga principer korsar varandra, såsom i fallet med hemlandsprincipen kontra utstationeringsprincipen.

Herr talman! Det är viktigt för oss i Sverige, som är duktiga på tjänster och som kan bli ett mycket framgångsrikt tjänsteexporterande land, att klargöra att direktivet ska se till att stadfästa och kodifiera det som redan gäller för handel med varor och tjänster och så vidare. Det handlar inte om några helt nya principer.

Det är därför det är så tråkigt när man så sent som i går kunde höra debatten från EU-parlamentet och när man ser hur listan över branscher som ska undantas helt och hållet från direktivet växer och växer. Alla länder har sina små branscher som är för viktiga för att man ska kunna öppna för fri konkurrens. Många har också precis som Sverige några kära monopol som måste skyddas från konkurrens.

Herr talman! Det blir ett väldigt urvattnat och ihåligt direktiv. Det är ett direktiv som om alla får plocka bort sina favoritbranscher och sina favoritmonopol kommer att få en schweizerost att framstå som stabil och med få hål.

Herr talman! Vi vill så snabbt som möjligt få ett direktiv på plats, för det är den största möjligheten för Europa att nå upp till de stolta idéer som man lägger fram i Lissabonstrategin. Vi vill också att detta direktiv ska ha så få branschundantag som möjligt – helst inga undantag alls.

Vi vill att det ska finnas tydliga regler som klargör vad som gäller. Det är viktigt både för medarbetare och för företagare att veta vilka regler det är som gäller i branschen.

Det känns som om vi nu står ungefär där vi stod när det gällde varuhandel för 20 år sedan. Ni kommer säkert ihåg att vi alla skulle drabbas av salmonella bums om det inte bara var svensk mat och svenska ägg som vi åt. Tysk mat skulle göra oss hur sjuka som helst, för att inte tala om alla problem som det skulle bli med de elverktyg som vi fick från länder som inte hade exakt samma märkning som vi har i Sverige.

Nu, 20 år senare, vet vi att det inte blev så. Vi vet att den fria handeln med varor inom EU har inneburit lägre priser och bättre konkurrens och att fler konsumenter i Sverige har råd att köpa kapitalvaror. Jag hoppas att vi om tio eller fem år kan se samma utveckling fast på tjänstesidan.

Anf. 32 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! WTO blir tio år i år. Det återstår att se i december om det ska firas. Då hålls ministermötet i Hongkong. Målet är att den ram som antogs förra året och som går under namnet julibeslutet ska fyllas med innehåll.

Herr talman! Den svenska politiken för global utveckling har som mål att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Detta mål föreslås gälla för samtliga politikområden, det vill säga att bland annat handelspolitiken, jordbrukspolitiken, säkerhetspolitiken, migrationspolitiken och den ekonomiska politiken ska utformas på ett sådant sätt att det främjar global utveckling.

Jag vill med mitt anförande bland annat visa på att så inte alls sker. Regeringen inte bara vägrar verkställa de beslut som fattas av riksdagen; den följer inte ens sin egen politik.

De flesta medger att handelsliberaliseringar skulle minska fattigdomen i u-länder och öka välståndet i i-länder. När länder blir ömsesidigt beroende av varandra ökar förståelsen och riskerna för väpnade konflikter minskar. Ekonomen Kym Anderson vid Adelaide University försöker inom ramen för Copenhagens Consensus-projektet hitta de mest effektiva sätten att hjälpa fattiga länder. Han menar att de största vinsterna kommer när vi avskaffar våra tullar och kvoter.

Om de rika länderna bara avskaffade sin jordbruksprotektionism skulle det spara oss runt 110 miljarder dollar per år, och om fattiga länder tog bort sina tullar skulle de tjäna 65 miljarder dollar per år. Jag var i Zambia och Moçambique för två veckor sedan för att bland annat studera deras sockerindustri. En sak som jag fick lära mig var att den sockerkvot som EU erbjuder u-länder ger 430 miljoner euro i inkomstöverföring. Men för den summan betalar vi som EU-skattebetalare och konsumenter 800 miljoner euro. Det är nämligen så att vi betalar tre gånger så mycket för det socker som utvecklingsländer får exportera till oss här i Europa som vi skulle behöva betala på en öppen marknad. Det priset upprätthålls genom att vi betalar genom skatter och subventioner och genom att vi som konsumenter betalar överpris. Hur länge ska vi acceptera att det som vi ger kostar oss nästan dubbelt så mycket?

Jag tog nyligen del av en så kallad kommenterad dagordning från jordbruks- och fiskerådet, upprättad den 28 februari. Det dokument som låg till underlag för diskussion heter *Förslag till rådets förordning som stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling*.

På frågan hur landsbygdspolitik kan medverka till att nå målen för Lissabonstrategin svarar jordbruksministern att Sverige inte anser den gemensamma jordbrukspolitiken vara bland de områden som är viktigast för att uppnå tillväxt.

Herr talman! Med detta svar har jordbruksministern inte bara gått ifrån det viktiga målet om global utveckling; hon missar samtidigt att se sambandet mellan frihandel och tillväxt. Om Europa ska bli världens

mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi år 2010, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt, med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning så är en väl fungerande världshandel central.

Det gäller likaså införandet av tjänstedirektivet. Sverige är ett litet, handelsberoende land. Det är ingen som betvivlar att tjänstesektorn utgör ungefär 70 % av den svenska ekonomin och att det finns mycket att vinna på ökade möjligheter till handel över gränserna. Syftet med direktivförslaget är att skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande tjänstesektor. Det bör välkomnas, inte minst från konsumentsynpunkt. Att handelshindren inom tjänstesektorn undanröjs och att svenska tjänsteföretag får lättare att exportera sina tjänster inom EU är självfallet positivt för svensk ekonomi och sysselsättning.

Potentialen för frihandel med tjänster är enorm eftersom detta utgör huvuddelen av ekonomin. Särskilt skulle fattiga länder kunna utnyttja sina konkurrensfördelar. Samtidigt skulle länder som Sverige kunna köpa billigare tjänster och låta arbetskraft och kapital gå till sektorer där vi är mer effektiva. Socialdemokraterna säger att de inte vill ha låglönekonkurrens. Det är konstigt, för det är precis vad de har välkomnat när fattigare länder har sålt produkter till oss.

När svenskar fick köpa bilar och tv-apparater från de länder där de gjordes bäst och billigast kallades det rätteligen ett socialt framsteg. Rätten att köpa redovisningstjänster och rörmokeri av dem som gör det bäst och billigast kallas däremot för social dumpning. Arbetslivsminister Hans Karlsson har sagt att det är en väldig skillnad mellan kylskåp och bilar och människor. Det har han rätt i. Men sedan när leder det till slutsatsen att bilar och kylskåp ska ha större frihet och mer fri rörlighet än människor?

Ett perspektiv som vi sällan tar upp i samband med handel och WTO-frågor är gender. Diskriminering av kvinnor är ett globalt fenomen. Särskilt utsatta är kvinnor i världens fattigaste länder. Betydligt fler kvinnor och flickor är undernärda än män och pojkar. Vidare har män mer utbildning än kvinnor alltmedan kvinnors arbetsbörda är större än mäns. Kvinnor är kraftigt underrepresenterade på ledande befattningar.

Olika handelspolitiska åtgärder kommer därför att få olika konsekvenser för kvinnor och män. En liberaliserad handel kan till exempel underlätta för kvinnor att ta sig in på det formella industriella området i ekonomin. Ett ökat antal arbetstillfällen för kvinnor inom exportsektorn, oavsett om det handlar om snittblommor som i Kenya eller klädproduktion som i Dominikanska republiken, kan bidra till att öka kvinnors status och inflytande i hemmet, eftersom de då inte enbart betraktas som tjänare på familjeekonomin utan också kan bidra till hushållets inkomster.

Anlägger vi ett annat perspektiv kan liberaliseringen få negativa effekter. En ökad export av jordbruksprodukter från oss rika till de fattiga kan komma att slå ut det lokala jordbruket i fattiga länder, ett område där många kvinnor är sysselsatta.

Handelspolitiken kan självfallet inte, och bör inte, åläggas ett krav att lösa de jämställdhetsproblem som finns, men handelspolitiken i allmänhet och WTO i synnerhet måste ta hänsyn till de strukturella genderförhållanden som finns så att politiken inte leder till att orättvisa diskriminerande maktmönster upprätthålls eller rentav förstärks.

Trots att Sverige har jämställdhet som en av sina profilfrågor i internationell politik har den svenska regeringen inte tagit några som helst initiativ för att integrera ett genusperspektiv i sin handelspolitik. För att öka jämställdheten är det helt avgörande att kvinnor inte bara får öka sitt deltagande i WTO-sammanhang rent numerärt utan också får ett rejält inflytande över den politik som förs.

Herr talman! Biståndsviljan hos enskilda människor har ökat sedan katastrofen i Asien. Som liberaler välkomnar vi detta. Solidaritet med dem i världen som har det sämre än vi är en av Folkpartiet liberalernas viktigaste frågor. Bistånd behövs därför både kortsiktigt vid akuta humanitära kriser som naturkatastrofer, svält och krig och långsiktigt för att stärka demokrati, rättsstat och institutioner som främjar ekonomi och privat äganderätt. Men bistånd kommer aldrig att lösa världens problem eller bli ett alternativ för en öppen global ekonomi. Frihandel är förutsättningen för att bekämpa fattigdom.

Regeringen har fullständigt missat att bilda opinion och poängtera hur livsviktig frihandel är. Den tycks se frihandel som bara en bland många andra lösningar när det egentligen är kärnfrågan. Grundproblemet är nog det Carin Jämtin råkade avslöja när hon förklarade sin entusiasm över sin nya ministerpost med orden: Det ska bli jättespännande att jobba med utjämning på en global nivå.

Man tror att det är utjämning som är det viktiga i världen när all fattigdomsminskning i stället har handlat om att ge fattiga människor möjlighet att skapa egna resurser.

Ett problem med WTO är att det har funnits för många frågor på agendan. Vi välkomnar att många av dessa har fått ge vika till förmån för förhandlingar om jordbrukssubventioner och exportstödet. Vi beklagar dock att frågan om transparens vid upphandling föll bort. Detta är avgörande i kampen mot korruption i samband med upphandlingar i länder som inte har tillräckligt väl fungerande rättssystem. Det är befolkningen i de länderna, oftast u-länder, som förlorar på att den frågan strukits.

Herr talman! Vi är överens med regeringen i ord. Det kan det betänkande som vi diskuterar bekräfta. I handling sker det dock inte mycket från regeringens sida.

Anf. 33 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Precis som föregående talare har sagt behandlar detta betänkande vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU, och det är ett mycket komplext område. Betänkandet är en rik källa för att förstå frågornas vikt och betydelse för en hållbar utveckling av världsekonomin. Det gäller handelsförbindelser, protektionism, rika och fattiga länders tillgång till varor och tjänster, hur man kan skapa en frihandel som på ett bättre sätt tillvaratar olika länders behov och intressen för till exempel välstånd och tillgång till mat, vatten och mediciner ur ett rättviseperspektiv.

Sveriges politik för en global utveckling innebär en inriktning på svensk utrikespolitik som säger att målet för den samlade politiken för en global utveckling ska vara att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Den nya politiken ska vara samstämmig. Alla politikområden ska sträva mot samma mål, och det gäller även den svenska handelspolitiken.

Politiken ska präglas av ett rättighetsperspektiv, vilket innebär att människors rättigheter ska utgöra grund för de åtgärder som vidtas för en rättvis och hållbar utveckling. Demokrati, jämställdhet och barnets rättigheter lyfts särskilt fram.

Det nuvarande regelverket i WTO, EU:s handelspolitik och tidigare svenska handelspositioner är inte utformade från ett rättighetsperspektiv eller från de fattigas perspektiv. De nya angreppssätten i svensk utrikespolitik kräver reflexion och omprövning som kommer att ta en viss tid och innebära vissa ansträngningar.

Det finns en tydlig vilja hos riksdag och regering att öka betoningen av mänskliga rättigheter i handelspolitiken. Det är viktigt att arbetet med att försöka införa ett rättighetsperspektiv i handelspolitiken utgår från att konventionerna om de mänskliga rättigheterna är odelbara, och inte bara något som man ska ta hänsyn till. Man ska utgå ifrån konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Man ska också utgå ifrån att både de politiska och medborgerliga såväl som de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheterna är jämbördiga. Detta synsätt kommer att innebära en ökad spänning mellan EU:s handels- och jordbrukspolitik och svenska positioner.

Befintliga utvärderingar och analyser av Gats riktlinjer ur ett rättvis- och u-landsperspektiv med exempelvis konsekvensanalyser för befolkningen i fattiga länder med små ekonomier är otillfredsställande. Det är brist på statistik från flera länder. Många länder har inte ekonomisk eller annan förmåga att tillgodogöra sig de undantag som ska gynna dem. Så kallade u-länder har helt olika produktion av varor och tjänster. En del är utpräglade jordbruksländer, och andra har mineraltillgångar eller producerar varor inom textilindustrin. Det innebär att de har olika import- och exportbehov. Vissa avtal kan vara positiva inom vissa områden men katastrofala för andra. Konsekvensanalyser ur ett kvinno- och barnperspektiv saknas nästan alltid.

Föregående talare från Folkpartiet, Nyamko Sabuni, påvisade vilka konsekvenser man faktiskt kan få. Man behöver göra riktiga konsekvensanalyser för kvinnor och barn.

Ökad öppenhet, förstärkt demokrati i WTO samt ökat inflytande för den svenska riksdagen i den svenska handelspolitiken är nödvändigt. Frågan som rör ökad öppenhet och demokrati har flera infallsvinklar.

Det handlar om brister i och avsaknad av demokratiska regler vid själva WTO-förhandlingarna. Det handlar om en onödigt hög grad av sekretess inom WTO. Man behöver öka parlamentets inflytande i beslutsprocesserna. Det handlar om en möjlighet för det civila samhället och enskilda medborgares rätt att få insyn i beslut och beslutsprocesser. En regelbunden, samlad rapportering av svensk politik i EU och WTO är angelägen för att öka riksdagens inflytande och möjligheter till insyn i den svenska handelspolitiken.

Herr talman! De nuvarande internationella handelsavtalen återspeglar främst de utvecklade ländernas prioriteringar och är inriktade på ekonomisk tillväxt. Problematiken att vissa länder kan försöka vinna konkurrensfördelar genom att ha en obefintlig eller dålig lagstiftning för miljöskydd och arbetarskydd har inte uppmärksamats tillräckligt.

Tripsavtalet innebär att utvecklingsländernas immaterialrättsliga lagstiftning på kort sikt ska anpassas till i stort sett västerländsk standard.

Ofta stämmer denna inte med vissa länders situation. Till exempel bor huvuddelen av världens fattiga på landet och är beroende av det lokala jordbruket för att få mat för dagen. Småbönders rätt att fritt använda delar av skörden till utsäde hotas av att företag tagit patent på växter och kräver ersättning för nytt utsäde. De undantag som Trips tillåter är svåra att få och att anpassa sig efter.

Sverige bör verka för att WTO-avtalen uttryckligen slår fast att utvecklingsländerna får möjlighet att skydda sin inhemska produktion av baslivsmedel för att kunna garantera nationell livsmedelssäkerhet.

Nya frivilliga initiativ som exempelvis OECD:s riktlinjer, FN:s Global Compact och svenska Globalt ansvar är inte tillräckliga för att komma till rätta med oansvariga företag. Därför anser vi att behovet av internationellt bindande regler för transnationella företag är oavvisligt. Det behövs bestämda riktlinjer och uppförandekoder.

När det gäller svenska exportkrediter behövs regler som gör det obligatoriskt att dessa föregås av miljöprövning. Reglerna bör ses över och förändras så att offentlig kredit- och garantigivning enbart ges till företag som följer grundläggande regler för arbetsrätt, barnkonventionen och mänskliga rättigheter.

Och så var det detta med tjänsteavtalet. Precis som vi hörde tidigare börjar detta se ut som en schweizerost. Det beror på att alla ser att tjänsteavtalet till sin utformning och det arbete som pågår inte fungerar. Alla länder vill ha sina specifika undantag. Tjänsteavtalet måste omarbetas totalt och utifrån andra sätt att se, så att man inte tar in saker och förändrar på ett sätt som länderna inte är överens om. Jag tror inte att det är rimligt att ha en schweizerost; jag tror att man måste ha en ost som håller för alla länders behov. Man måste undanta viktiga tjänster som vattenförsörjning, sjukvård och utbildning. Dessa ska inte ingå som några undantag utan inte alls finnas där. Detsamma gäller alkohol och läkemedel, vilka inte kan betraktas som vilka varor som helst.

Herr talman! Jag har i mitt anförande berört några viktiga frågor och har naturligtvis inte kunnat ta upp alla viktiga synpunkter och ställningstaganden. I det här sammanhanget vill dock Vänsterpartiet betona vikten av öppenhet och delaktighet i svensk handelspolitik och hur Sverige driver arbetet gentemot EU. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 där vi begär att regeringen ska avge en årlig rapport till riksdagen om Sveriges ståndpunkter och Sveriges agerande inom handelspolitiken i EU och WTO samt i fråga om regionala handelsavtal.

Anf. 34 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! I dag går det snabbt. Jag sprang ifrån halva mitt manus, men vi får köra ändå.

Vi kan konstatera att det i denna kammare råder stor enighet om att frihandel ska vara grundprincipen för handeln i världen, och det är glädjande. Stabila och rättvisa spelregler för handeln med varor och tjänster är avgörande för den ekonomiska utvecklingen; det tror jag att vi alla är överens om.

Vi har alltså en bra utgångspunkt för diskussionen. Mycket återstår dock att göra innan vi får en global frihandel på någorlunda rättvisa villkor. Självfallet är det, vilket har sagts här tidigare, de fattigare länderna mer än de rika som i dag diskrimineras i det handelssystem vi har.

Jag vill särskilt ta upp handeln med jordbruksprodukter, som är en komplicerad fråga. Handeln med mat kan inte hanteras på samma sätt och lika enkelt som handeln med industrivaror eller tjänster. När det gäller jordbruk måste hänsyn vägas in till exempelvis livsmedelssäkerhet, livsmedelskvalitet, miljö och jordbrukets inverkan på kulturlandskapet och landsbygdsutvecklingen. Det är detta som brukar kallas för jordbrukets multifunktionalitet. Jordbruket har inte bara stor betydelse genom att producera mat utan också för att hålla bygder öppna och se till att landsbygden lever och utvecklas. Det är en bas för den utvecklingen.

Jordbrukspolitiken såväl inom EU som globalt behöver reformeras och subventionerna minska. Men det är inte så enkelt, som det ibland låter, att man bara kan ropa på att allt skydd för jordbruket ska avvecklas i ett enda slag.

Det viktigaste i de fortsatta jordbruksförhandlingarna inom världshandelsorganisationen WTO är att det nuvarande systemet med exportsubventioner på livsmedel snarast avvecklas, också i praktiken. Såväl EU som USA använder sig av exportsubventioner av olika slag för att sälja, dumpa, sina livsmedel på den internationella marknaden, och då inte minst i de fattiga länderna. Det är omoraliskt att på detta sätt med hjälp av skattemedel dumpa mat i fattiga länder med konsekvensen att deras bönder slås ut, att fattigdomen breder ut sig, att bönderna tvingas in till städerna och att beroendet av importmat totalt blir väldigt stort i en del länder.

Ett land bör ha rätt att skydda en egen produktion av baslivsmedel. Det gäller naturligtvis inte minst fattiga länder, som ofta har hunger att bekämpa. Detta är också en princip som stöds av alltfler bonde-, miljö-, solidaritets- och konsumentorganisationer runtom i världen. Det gäller dock att finna ett regelverk som möjliggör ett sådant system, och där är vi inte ännu.

WTO behöver över huvud taget förändras så att de fattigare länderna får ett ökat inflytande över de handelsregler som fastställs i denna globala organisation – för vi behöver ju ett regelverk som är väl fungerande och som är anpassat till en fungerande världshandel på någorlunda likvärdiga villkor.

Jag kommer så till tjänstedirektivet. Vi trodde kanske för ett tag sedan att detta skulle bli en jättestor fråga, men så är det inte just nu eftersom det förslag som fanns har dragits tillbaka för omarbetning.

Egentligen är vi nog också överens om att vi behöver ett bra regelverk för tjänstehandeln i Europa. När 70 % av den svenska ekonomin utgörs av tjänster är det självklart att inte minst Sverige har mycket att vinna på fungerande regler för tjänstehandeln, men även övriga Europa har självfallet fördelar av att dessa hinder undanröjs. Det handlar inte minst om att skapa nya jobb. Det har beräknats att ett väl fungerande tjänstedirektiv skulle kunna skapa 600 000 nya jobb inom EU, och om detta är riktigt är det ett oerhört bra bidrag.

Motståndet mot det förslag till tjänstedirektiv som den förra EU-kommissionen lade fram har dock som bekant varit omfattande – delvis med rätta, delvis med ett onödigt uppmålande av risker, skulle jag tro. Nu håller i alla fall förslaget på att göras om. Jag tror att det är bra att de oklarheter som fanns i det tjänstedirektiv som Frits Bolkestein lade fram undanröjs.

Vid den hearing om tjänstedirektivet som utskottet hade i november kunde ingen av de medverkande experterna riktigt klara ut vad den så kallade ursprungslandsprincipen innebar i praktiken och när utstationeringsdirektivet tog över. Vad är egentligen tillfällig tjänsteutövning, som det talas om? Jag frågade det och fick inget svar. Och vilken byråkrati krävs om man måste hålla ordning på 28 olika länders regelverk? Det är ju 28 länder som ingår i systemet.

Det är bra om man nu kan klara ut detta. Jag hoppas att det inte tar alltför lång tid att enas om regler som möjliggör en gemensam tjänstemarknad i Europa, en tjänstemarknad där det är enkelt för företag att etablera sig och verka över gränserna. Men det måste vara ett system som exempelvis accepterar kollektivavtal som i Sverige och som inte leder till social och ekonomisk dumpning.

Vad vi nu hoppas på är alltså att ett nytt, genomarbetat förslag till tjänstedirektiv läggs fram. Om detta kommer fram kommer det att få stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Europa framöver.

Anf. 35 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Vi är överens om att fri handel är viktigt för att få välbefinnande i de flesta länder, men hur den fria handeln organiseras och vilka regelverk som råder kring den är ohyggligt viktigt om fördelarna med den fria handeln ska uppnås, särskilt för fattiga länder. Jag instämmer i mycket av det som Gunilla Wahlén har sagt.

Miljöpartiet har tre reservationer i det här betänkandet. Jag tycker naturligtvis att alla tre reservationerna är högst rimliga och bra, men jag kommer bara att begära votering om reservation 2 för att spara tid.

När det gäller nyttigheter som rent vatten, vård och utbildning tycker vi att man ska undvika att begränsa hur detta ska organiseras i olika länder eftersom det viktiga är hur sådana här saker utförs, inte hur ägarförhållandena ser ut.

Vi tycker också att u-länder även framgent ska ha rätt till en särskild och differentierad behandling när det gäller avtal eftersom det är viktigt för att deras utveckling ska komma i gång och bli bra.

Vi vill också se ökad öppenhet inom WTO och att bara protokollförda möten ska kunna utgöra underlag i förhandlingar. En relevant kommitté ska utse ordförande i kommittéen så att det inte blir för utvecklingsländer dolda processer.

Vi tycker också att det är viktigt att riksdagen får en årlig skrivelse om utvecklingen av handelsfrågorna.

De nuvarande internationella handelsavtalen speglar naturligtvis främst den rika världens prioriteringar och är inriktade på ekonomisk tillväxt. Vissa länder försöker vinna konkurrensfördelar genom obefintlig eller dålig lagstiftning när det gäller miljöskydd och arbetarskydd. Det bör inte vara acceptabelt.

I många länder är det också svårt att hålla transnationella företag ansvariga för brott mot begränsningar i lagstiftningen. Av det skälet är det väldigt viktigt att vi får minimiregler för hur till exempel transnationella företag och företag över huvud taget uppför sig.

Nu när vi har klimatförhandlingar i gång kan man se att en del rika länder inte vill vara med och bekosta utvecklingen av bättre klimatanpas-

sade metoder i företagsamheten. Det här kan man naturligtvis vinna på, både på kort och kanske på lång sikt, om det får fortsätta.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi kan vara överens om att testa gränjusterade klimatavgifter. Jag vill fästa uppmärksamheten på att Kommerskollegium öppnar dörren för att det här kan vara fullt möjligt att införa. Jag tycker att det är ganska rimligt att Sverige kan tänka sig att gå före i en sådan här fråga och testa att införa gränjusterade klimatavgifter för de länder som inte deltar i klimatarbetet.

Vi har också en reservation om exportkreditfrågor. Här är det så att många länder i väst bidrar till en ohållbar utveckling i u-länderna genom att de nationella exportkreditnämnderna ger finansiellt stöd till miljökadliga investeringar i utvecklingsländer. När svenska entreprenörer är verksamma utomlands är det inte ovanligt att projektets finansiering stöds av statliga exportgarantier och exportkrediter. Projekt som innebär en negativ miljöpåverkan kan på så sätt få stöd via skattsedeln. Det här är naturligtvis inte bra. Vi anser att en obligatorisk miljöprövning ska föregå beslut om statliga exportgarantier.

Det är viktigt också att tydliga riktlinjer utarbetas för vilka negativa miljöeffekter som inte kan accepteras.

Nyligen var det en dom i den här tvistlösningspanelen som var ganska intressant och som kanske öppnar för nya sätt att se. Där var det USA som fick igenom en begränsning av Internetbaserat spel på grunden att det var emot allmänhetens moral i USA. Det här tycker jag är ganska intressant. Det öppnar ju också dörren för att man ska kunna hävda andra viktiga saker än allmänhetens moral, till exempel att man ska kunna sätta begränsningar i importen om saker och ting är tillverkade av barnarbete.

Jag tror att vi ofta är lite för försiktiga när det gäller att prova möjligheterna att få igenom bättre lagstiftning i det internationella arbetet genom att vi inte vågar använda de möjligheter som öppnas och kan finnas men som kanske måste testas.

Anf. 36 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Samarbete är vad som driver utvecklingen framåt i världen. Samarbete skapar fred och stabilitet, ökar kunskap om det andra och utvecklar människors förmåga att se sig själva i det andra, det vill säga solidaritet.

En viktig form av samarbete mellan människor och länder är handeln. Som en liten och öppen ekonomi har Sverige av tradition hävdat och gynnats av handeln. Det gäller i synnerhet frihandeln.

Sverige svarar i dag för en dryg procent av världens handel. Det innebär att vi, trots att vi befolkningsmässigt är ett litet land, tillhör de 20 länder i topp som har mest varuexport och mest import.

I dag för vi dock inte stora handelspolitiska debatter i riksdagen lika ofta som vi gjorde förr. När jag kom till riksdagen 1985 tog de handelspolitiska debatterna en halv plenidag. Det var härliga tider.

Handelspolitiken faller numera under EU:s befogenheter, vilket innebär att vi har enhetliga regler för hela EU.

Herr talman! När det gäller frihandeln vill jag också inledningsvis säga att då det i år är tioårsjubileum för världshandelsorganisationen WTO är det mycket glädjande att förhandlingarna åter har tagit fart. Jag

ser fram emot utkomsten av den sjätte ministerkonferensen i Hongkong i december.

Liksom utskottet är det min uppfattning att frihandeln kan vara en stark välståndsskapande kraft för såväl dagens i-länder som för världens fattigaste länder. I fallet Sverige blir detta väldigt tydligt. Som en liten öppen ekonomi har vi till stor del byggt vårt välstånd på specialisering och handelsutbyte.

Vi vill värna och ska värna frihandeln som princip, men vi gör det inte i egen sak enbart utan vi gör det för att vi tror att det gynnar dagens utvecklingsländer. Det är viktigt att handelshinder minskas eller elimineras så att dessa länder inte missgynnas. Det är viktigt att i synnerhet utvecklingsländerna får ökat marknadstillträde på de områden som är av särskilt intresse för deras export. Sådana förutsättningar gynnar inte bara den ekonomiska utvecklingen utan kan även bidra till framsteg inom andra områden, som mänskliga rättigheter, rättvisa och social utveckling.

Herr talman! Sverige har verkat för en generell liberalisering av handeln på jordbruksområdet. Den dag jag som EU-parlamentariker, vald av den svenska riksdagen, trädde in i Europaparlamentet, den 1 januari 1995, lämnade vi en frihandel där det var totalt sett fritt. Vi underordnade oss EU:s handelsregler.

Jag kan beklaga att det blev på det sättet på jordbruksområdet, men nu är verkligheten som den är, och då gäller det att från svensk sida så mycket som möjligt i förhandlingar hävda de förbättringar och de förändringar som behöver göras.

När det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP, inom EU har den svenska linjen konsekvent varit att reformer är nödvändiga. Under 2003 fattade EU beslut om att i större utsträckning marknadsorientera produktionen genom frikoppling av stöden. Dessvärre blev inte reformen så långtgående som vi hade önskat, men så är det när man förhandlar.

Det är positivt att konsumenterna nu i större utsträckning kommer att styra vad som produceras. En reformering av CAP gynnar både EU:s konsumenter och utvecklingsländerna. Jag instämmer med det utskottet säger, att det är givet att Sverige ska fortsätta att verka för en reell sänkning av i-ländernas interna stöd, en snabbare utfasning av exportsubventionerna och en tydlig nedmontering av tullar och kvoter, såväl inom som utanför EU-kretsen. Arbetet för en sänkning av tullar på jordbruksområdet omfattar även miljövänliga bränslen, som exempelvis etanol.

Som sagt, herr talman, kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft för världens alla länder. Det förutsätter emellertid att det finns stabila och rättvisa spelregler. Det är en avgörande förutsättning för hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Dessutom krävs det politiska, ekonomiska och institutionella reformer hos utvecklingsländerna innan full nytta kan dras av frihandelns positiva effekter. En sådan utveckling vore bra för hela världsekonomin.

Men det behövs också en öppenhet, dialog och hänsyn till utvecklingsländernas situation. Möjligheterna att de återupptagna WTO-förhandlingarna kan avslutas inom rimlig tid är ganska goda. I likhet med alternativ 1 i utskottets ställningstagande är jag av den åsikten att ett ambitiöst resultat i förhandlingarna skulle kunna innebära att vi inom en snar framtid kan ha lyckats modernisera handelsreglerna så att de skapar förutsättningar för hållbar tillväxt i hela världsekonomin, motverkar

Prot. 2004/05:108
20 april

*Vissa handelspolitiska
frågor inom
WTO och EU*

protektionism, förbättrar fattiga länders möjligheter till en positiv utveckling, minskar handelshinder och gynnar konsumenterna. En sådan utveckling, herr talman, är minst sagt väl värd att eftersträva.

Herr talman! Öppenhet och dialog är viktiga delar för att uppnå goda resultat och skapa legitimitet. Som hävdas i alternativ 1 får vi inte underskatta betydelsen av att Sverige agerar för att EU så öppet som möjligt sätter fram sina positioner. Öppenhet och dialog ska också avspegla relationerna till det civila samhället. Liksom regeringen och det som står i alternativ 1 ställer jag mig bakom förslaget att WTO:s relationer till det civila samhället ska tydliggöras och att mer resurser ska avsättas för att utveckla den dialogen.

Jag var med i en av de första WTO-förhandlingarna, de gamla Gatt-förhandlingarna, som gick över i WTO i samband med Singaporemötet. Den svenska regeringen tog enormt stora initiativ till att ta in andra organisationer som stod utanför, för att få ett så brett underlag som möjligt i sitt förhandlingsmandat. Detta var viktigt, och det var ett nytt ställningstagande som vi drev väldigt hårt.

Slutligen gäller det GATS och tjänstedirektivet. En fri och öppen handel med överenskomna spelregler inom tjänstesektorn kan effektivisera ekonomin, främja utvecklingen inom många områden och stävja korruption. Inte minst svensk ekonomi, där ungefär 70 % utgörs av tjänstesektorn, har mycket att tjäna på att handelshindren inom tjänstesektorn undanröjs och att svenska företag får det lättare att exportera varor och tjänster.

EU:s tjänstedirektiv fyller en viktig funktion. GATS erbjuder förutsägbarhet på ett lands tjänstemarknad när landet har valt att göra åtaganden i någon sektor. Jag är medveten om att frågan om hur offentliga tjänster definieras i GATS har varit föremål för diskussion. I EU:s förhandlingsunderlag berörs emellertid endast områden där privata aktörer tillåts. Inga krav ställs på marknader där det råder offentliga monopol. När det gäller EU:s tjänstedirektiv välkomnar jag, liksom i alternativ 1, dess syfte att skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande tjänstesektor.

Det är också välkommet att kommissionen anser att vissa tjänsteområden, till exempel hälsovårdsområdet, undantas från direktivet. För svenskt vidkommande är det primärt att kollektivavtalen på arbetsmarknaden inte hotas. Kollektivavtalet är en viktig förklaring till att vi har stabila spelregler på arbetsmarknaden med en god samförståndsanda och ekonomisk utveckling som följd. I det jobb som kommissionen har framför sig bör det betonas att tjänstedirektivet, som alla EU-länder står bakom, skulle vara ett stort steg framåt för den inre marknaden.

Jag vill fråga: Vad tycker nu de som sitter i den så kallade alliansen? Vi hörde Per Bill tidigare i sitt anförande vara kritisk mot tjänstedirektivet. Varför är Per Bill kritisk till att det finns bra spelregler på den svenska arbetsmarknaden för löntagare?

Jag har erfarenhet som förhandlare i Svenska byggnadsarbetareförbundet, och jag vet att de arbetsgivare som jag förhandlade gentemot tyckte att det var mycket viktigt att vi hade god löneutveckling och bra spelregler för alla på den svenska arbetsmarknaden. Det blir något märkligt när jag hör Per Bills sätt att argumentera. Eller är det så att Per Bill menar att vi ska ha löneskillnader och skillnader i arbetsvillkor och annat

på den svenska marknaden? Det vore bra om jag fick svar av Per Bill på den frågan.

Herr talman! I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag i detta betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 37 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Reynoldh Furustrand misstolkade mig. Jag vill att vi ska, gärna tillsammans med Socialdemokraterna, arbeta för att få tydliga, klara regler för vad som gäller för tjänstehandeln, att vi ska få klara besked om vad som gäller i de gråzoner som har funnits i det första direktivet. Därmed är det bra att man nu har dragit tillbaka det för att förtydliga vad det är som gäller.

Jag tror att både företagare och medarbetare på företagen, både på de svenska företagen och på företag i de nya europeiska medlemsländerna i EU, tycker att det är viktigt att man vet vilka förutsättningar det är som gäller och uppfattar att det är rimliga spelregler som gör att det inte blir orättvist.

Jag hoppas och tror att vi ska kunna nå väldigt långt tillsammans. Jag har väldigt svårt att se att det ska vara några riktigt stora skillnader mellan tjänstehandel och varuhandel. Om vi försöker göra stora skillnader i detta kommer en större del av tjänsten också att göras i något annat land, och sedan fraktar man hit den halvfärdiga produkten, som ofta innehåller både tjänster och själva produkten.

För svensk basindustri är nog det här tjänstedirektivet också oerhört viktigt. Det är ju inte så att det är svart och vitt, att vissa företag ägnar sig bara åt tjänster och andra företag ägnar sig bara åt att tillverka prylar. Mer och mer blir det en mix av tjänster och varor.

Anf. 38 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det kan förvisso vara rätt. Jag tror att vi där nu är överens om att vi ska se till att gråzonerna – så långt det är gråzoner – försvinner. Men det var inte det som var min fråga.

Frågan är: Menar Per Bill att ett företag från Baltikum ska komma till Sverige och utföra arbetsuppgifter i ett svenskt företag till löner som är väsentligt lägre och villkor som är väsentligt annorlunda än vad de svenska löntagarna har?

Anf. 39 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Det är precis den frågan som vi nu kommer att få nya förslag om från EU. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man får en diskussion om detta. Det vore till exempel mycket oroande om det skulle vara så att ett företag från ett annat land kunde komma hit och ha arbetsmiljöregler som var avsevärt sämre än de som gäller för svenska medarbetare.

Jag tycker att det är viktigt att de som vill ha ett kollektivavtal också ska kunna sluta ett kollektivavtal. Det är en rättighet för de medarbetare som så önskar att få den trygghet som de ofta känner i att ha ett kollektivavtal.

Anf. 40 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Då måste det Per Bill säger nu innebära att det kollektivavtalsområde som gäller på den svenska marknaden, oberoende av vilken bransch eller näring det är, ska ligga till grund också för dem som kommer hit och utför uppdraget. Det välkomnar jag. Det är i så fall ett nytt ställningstagande. Det är bra att Per Bill har den inställningen.

Jag känner Per Bill som en noggrann och samvetsgrann politiker, och jag hoppas att han också påverkar partikamrater och andra att tänka i samma riktning. Det är precis så avtal ska vara.

Anf. 41 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Jag är egentligen inte alls förvånad över att socialdemokrater försöker hitta en massa fel i tjänstedirektivet. Det känns naturligt. Om LO gnäller måste ni göra något åt det.

Men vad jag undrar över och inte förstår är var i direktivet man har utläst att ursprungslandsdirektivet innebär att man ska utföra tjänster för andra löner än de som råder i till exempel Sverige. Ursprungslandsdirektivet handlar om själva tjänsten, huruvida den som utför tjänsten är legitimerad, vilka lagar som gäller kring tjänsten i ursprungslandet. Men det har ingenting med arbetsrätten eller lönerna att göra. Var utläser ni detta någonstans?

Anf. 42 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Ursprungslandsdirektivet handlar om en specifik tjänst, en specifik uppgift, som ska utföras. Det är där vi har tolkat in att om man utför uppgiften på ett speciellt sätt, kan det vid speciella tillfällen vara så att villkoren i det land som företaget kommer från gäller. Det är i ett mycket begränsat avseende.

Jag skulle vilja fråga Nyamko Sabuni samma fråga som jag ställde till Per Bill. Är det orimligt att tänka sig att de som kommer från andra länder och utför ett arbete under längre tid i Sverige ska ha samma avtal och villkor som svenska löntagare – män och kvinnor?

Anf. 43 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Nyckelorden är ”under längre tid”. Det är precis vad tjänstedirektivet säger. De tjänster som utförs under längre tid ska följa samma regler som vi i Sverige följer. Nu talar vi eventuellt om tjänster utförda på kort tid, som vi visserligen båda två kan beklaga eftersom denna korta tid inte är specificerad.

Ja, jag kan tänka mig att polacker och estländare kommer hit och erbjuder tjänster lite billigare än de vi skulle kunna få från den svenska tjänsteutövaren. Men det handlar bara om att vi har så höga skatter, så hög levnadsstandard, att det är dyrt att leva i Sverige medan de lever billigare i sina hemländer och därför kan ligga lägre i upphandlingen. Det handlar fortfarande om att hålla sig inom ramarna för arbetsrätten och de löner som råder och är acceptabla i Sverige.

Anf. 44 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Människor som jobbar i det här landet och utför en verksamhet under en sammanhängande längre tid ska bedömas lika. Vi

kan ta en situation där estländare, polacker eller letter ska värderas sämre som människor, att deras avtal ska vara väsentligt annorlunda.

Vi har högre skatter än vad man har i vissa av de länder vi pratar om, men vi kan aldrig använda lågavlönad arbetskraft som ett sätt att konkurrera och tro att vi därmed kan skapa bättre välstånd. Det är fullständigt fel väg. Det tror jag att Nyamko Sabuni instämmer i.

Prot. 2004/05:108
20 april

*Vissa handelspolitiska
frågor inom
WTO och EU*

Anf. 45 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Om Håkan Larsson inte fick med sig alla papper, hann jag inte ens skriva mina eftersom det har gått så fort i dag.

Jag känner att det är angeläget att ta upp en aspekt som vad jag förstår ingen har gjort och som har bäring på framför allt fattiga länders relation till världshandelsorganisationer och till Doharundan, som just skulle ha de fattiga ländernas problem i fokus. Det har att göra med Trips, det vill säga immaterialrätten. Jag tänkte ta upp att det har med vår egen mycket viktiga politik PGU, politik för global utveckling, att göra. Vi ska ha en sammanhållen och genomtänkt politik både hemma och ute i världen för en global agenda som avskaffar bland annat fattigdom.

Tripsfrågorna handlar bland annat om att man tillåter tvångslicensiering under vissa förutsättningar, men inte att det land som sätter i gång med produktion också exporterar medicinen. Särskilt vad gäller hiv/aids-mediciner är det här viktigt för många fattiga länder. De har inte någon större glädje av detta. De har nämligen ofta inte egen kapacitet att producera hivmediciner. Alltså finns det något som inte räcker till i Trips för att hjälpa de fattiga länderna.

Det här blev kvar att lösa efter Doha. Det vara § 6 i den särskilda deklARATIONEN om Trips och hälsa. Man har sedan dess stridit om detta i Tripsrådet.

Strax före Cancún-mötet i augusti 2003 antogs en temporär uttolkning med ganska många villkor som skulle uppfyllas, till både de exporterande och de importerande länderna. Men många u-länder var tveksamma och utsattes kanske också för hård press. Sådana organisationer som Läkare utan gränser och Oxfam som har de fattigas perspektiv har kritiserat detta.

Det här papperet skulle sedan ersättas av ett permanent beslut. Två deadline har passerats utan att man har antagit en permanent skrivning.

Den afrikanska gruppen har lagt fram ett förslag med färre villkor för både exporterande och importerande länder. Det har fått USA att gå i taket och säga att det inte går att riva upp tidigare fattade beslut. Då tog den afrikanska gruppen i en replik upp att i papperet från 2003 framgår ordagrant att Tripsrådet ska jobba fram en permanent lösning. Alltså finns det möjligheter att justera detta.

Nu till problemet: Det är Sveriges hållning i detta. Det är anledningen till att jag har begärt ordet fastän jag inte är ledamot i utskottet. Enligt UD-handläggare tänker Sverige inte sluta upp bakom de afrikanska staternas krav. Sverige tänker stå bakom EU och således inte arbeta för att revidera Tripsklausulerna i DohadeklARATIONEN. Det skulle få som följd att det blir svårare att få tag i billiga bromsmediciner för fattiga länder.

Det här är inte bra. Det är tråkigt. Det strider inte bara mot vår egen PGU-politik utan det strider mot vad till exempel Jeffrey Sachs har sagt i handlingsagendan för millenniemålen, som kom i januari. Det strider

också mot vad Evelin Herfkens, som är ansvarig för millenniemålsarbetet, säger att vi ska göra gentemot de fattiga länderna.

Vi har många motioner på WTO-området, men som Ingegerd Saari-
nen har sagt har vi yrkat bifall till bara en av dem. Men jag ville upp-
märksamma utskottet och eventuella lyssnare på Tripsfrågorna.

Anf. 46 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 3.

Förra veckan var det en kampanj över hela världen som hette *Global Week of Action*, då en mängd kyrkor och andra NGO:er som arbetar med rättvis handel framförde sina synpunkter för att påverka politiker, konsumenter och företag.

Jag medverkade här på Sergels torg i lördags. Det var en hel del aktiviteter, bland annat en hel del seminarier. Det var ett seminarium som grep mig ganska hårt. Jag var lite skakad hela helgen. Det visades en film som hette *Rapport från tomtens verkstad* som handlade om kinesisk leksaksindustri. Hade jag sett den filmen innan jag agerade i det här betänkandet så hade jag nog haft skarpere formuleringar.

Vi har sett den där tomtefilmen på julen, där glada tomtar gör leksaker, men här fanns det inga glada tomtar. Här jobbade folk 14 timmar per dygn sju dagar i veckan. Ibland jobbade man 24 timmar. Det finns alltså svenska företag som köper leksaker härifrån. 75 % av de leksaker som köps i Sverige kommer från de här tomteverkstäderna, så att säga, i Kina. Det handlar om Ica, Brio, Coop, Top-Toy och Ähléns som beställer.

När man såg de arbetsförhållanden de hade – en del hade skadade armar, miljön var dålig och det var fruktansvärt varmt i fabrikena – undrade man: Vad håller vi på med egentligen?

Det finns ju ändå vissa regler. FN har ju bestämt att vi ska försöka samarbeta mellan företag och politiker så att vi har vissa minimiregler, men här verkar de inte finnas.

Nu fick jag inte ens med mig filmen, men jag köpte en videokopia, och den tänkte jag lämna till Marie Granlund. Då kan du titta på den, och sedan kan vi kanske i utskottet titta på den. Sedan borde vi ta ett initiativ, tycker jag, och dra ihop företag, företagarorganisationer och konsumentorganisationer och fundera på hur vi ska ha det framöver.

De svenska företagen låtsades som om de inte visste vad som skedde på de här fabrikena. De hade minsann varit där och tittat. Men det var förannmälda besök. Då hade man ju städad upp, och arbetarna fick faktiskt betalt för att ljuga när besökarna kom. De hade övat in hur de skulle svara. Då ser man inte verkligheten. Företagens företrädare verkade ju lite chockade när de intervjuades, men de påstår att de inte visste om detta.

Vi borde försöka ta ett initiativ. Det är 2 000 företag som har lovat att de ska jobba för att grundläggande rättigheter ska finnas på alla arbetsplatser. Här bör också LO vara intresserat av att vara med i en diskussion. Det kan ju inte vara så att vi ska finna oss i att svenska och europeiska företag som sköter arbetsmiljö och annat ska slås ut av sådana som beter sig som svin i det här sammanhanget. Det var ju som arbetsläger under andra världskriget! Jag tycker att vi från utskottet borde ta ett initiativ och ordna ett seminarium om de här frågorna.

Anf. 47 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jag tar tacksamt emot filmen från Lars Lindén, och vi kan gärna titta på den.

Jag kan säga att Sverige redan i dag agerar hårt för de här frågorna såväl inom som utom EU för drägliga arbetsvillkor.

Men jag skulle bara kort vilja upplysa Lars Lindén om att det en gång i tiden var så även i Sverige. Det var därför arbetarrörelsen bildades, denna förhatliga arbetarrörelse, i Lars Lindéns ögon. Det var därför socialdemokratiska partiet och LO, Landsorganisationen, bildades, därför att förhållandena var precis likadana i Sverige. Arbetare sögs ut, och man jobbade 14, 15, 16 timmar om dygnet. Och det är därför vi driver på i de här frågorna, för att vi ska få en utjämning i världen. Men vi tycker också att det är viktigt att fackföreningsrörelsen finns i Sverige.

*Vissa handelspolitiska
frågor inom
WTO och EU*

Anf. 48 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Jag kanske ska upplysa Marie om att de flesta fackföreningsledare i världen är kristdemokrater, så du vänder dig mot fel parti. Att jag sedan är kritisk till Socialdemokraterna i vissa frågor har inte med det här att göra. I de här frågorna hoppas jag vi är överens. Kinesiska fabriker, som jag pratar om, måste ha rimliga villkor om de ska vara leverantörer till svenska företag.

Hur hårt ni än har jobbat med de här frågorna så har ju tydligen inte de här fem stora företagen i Sverige fattat vad det handlar om. De låtsas att de inte vet. Men jag tror inte att de är så dumma – de vet mycket väl. Här handlar det om att köpa billigt, och då struntar man i andra krav.

Jag hoppas att vi kan vara överens här om att vi tar ett initiativ. Skrivningen i betänkandet är lite passiv: Det här pågår, och vi hoppas att det händer någonting. Men efter att ha sett den här filmen känns det som om det är akut! Vi kan inte tillåta att 75 % av leksakerna i Sverige kommer från sådana här fabriker.

Konsumenterna har ju en stor makt här att reagera, och det kommer man att göra genom att Fair Trade Center, Swedwatch och andra lyfter fram det här. Det har ju visats några glimtar i svensk tv från den här fabriken också, men än är det inte många som vet om det här. Jag tror att om vi hjälper till att lyfta fram de här frågorna så kommer konsumenterna att hjälpa oss och helt enkelt bojkotta många av de här leksakerna.

Anf. 49 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja säga ungefär så här: Välkommen till verkligheten, Lars Lindén! Sådan är världen, och sådan är kapitalismen! Vi är ett antikapitalistiskt parti och driver på mot det här, och vi ska göra så också framöver.

Jag kan säga att Sveriges röst i världen är ganska stark på grund av att vi har ett rykte om oss att driva saker just med anledning av mänskliga rättigheter för människor och inte av protektionistiska skäl, som en del andra länder har ett väldigt tråkigt rykte om sig i EU.

Vi ska göra allt vi kan, och kan vi påverka svenska företag så ska vi självklart göra det.

Anf. 50 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag blir lite konfunderad över Maries reaktion på Lars Lindéns förslag. Jag tyckte det var väldigt positivt med ett engagerat inlägg från Lars Lindén när han har sett den här filmen och vill att vi ska ta upp den. Det tycker jag att vi ska nappa på helhjärtat.

Det har ingenting med fackföreningsfientlighet att göra. Vi behöver starka fackföreningar både i Sverige och i Kina. I Kina finns inga starka fackföreningar, för de är kontrollerade av regeringen och det kommunistiska partiet. Och dit vill Sveriges statsminister och regering nu sälja vapen. Så nog behöver vi fundera lite i den här diskussionen över vem som kritiserar vem.

Jag tycker att vi kunde enas om att det här är ett jättebra initiativ och att vi ska diskutera hur vi kan få sociala regleringar i världshandeln. Vi ska ha en fri handel, men det måste vara på sociala och miljömässiga villkor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.37 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU24 Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Revidering av 11 kap. brottsbalken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

258 för utskottet

48 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 41 fp, 29 kd, 24 v, 19 c, 13 mp, 1 -

För res. 1: 48 m

Frånvarande: 13 s, 7 m, 7 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Punkt 3 (Proportionalitet i straffskalor)

1. utskottet
2. res. 2 (c)

Votering:

286 för utskottet

19 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 47 m, 41 fp, 29 kd, 24 v, 13 mp, 1 -

För res. 2: 19 c

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

LU18 Åtgärder mot missbruk av stiftelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU19 Fakturaskojeri

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU7 Skydd mot olyckor

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU8 Arlandabanan

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU9 IT och elektroniska kommunikationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU11 Vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU

Punkt 2 (WTO-frågor)

1. utskottet

2. res. 1 (mp, v)

Votering:

267 för utskottet

38 för res. 1

1 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 48 m, 41 fp, 28 kd, 19 c

För res. 1: 24 v, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 13 s, 7 m, 7 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Punkt 3 (Handel, miljö och sociala frågor m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (mp, v)
3. res. 3 (kd)

Kammaren fastställde med acklamation res. 2 som kontraproposition i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

229 för utskottet

38 för res. 2

39 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 39 fp, 19 c

För res. 2: 24 v, 13 mp, 1 -

Avstod: 5 s, 3 m, 2 fp, 29 kd

Frånvarande: 13 s, 7 m, 7 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Mikael Damberg och Sonia Karlsson (båda s) samt Gunnar Nordmark (fp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Inre marknadsfrågor, förslaget till tjänstedirektiv)

1. utskottet
2. res. 5 (m, fp, kd, c)

Votering:

168 för utskottet

138 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 5: 48 m, 41 fp, 29 kd, 1 v, 19 c

Frånvarande: 13 s, 7 m, 7 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Camilla Sköld Jansson (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2004/05:153 Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk

Skrivelse

2004/05:109 Svenska utvecklingssamarbetet med länderna i OSS och på Västra Balkan

Motioner
med anledning av prop. 2004/05:111 Förstärkning av studiestödet
2004/05:Ub12 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
2004/05:Ub13 av Sten Tolgfors m.fl.(m)
2004/05:Ub14 av Torsten Lindström m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2004/05:112 Ändrade regler för bostadsbidrag
2004/05:Bo10 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)
2004/05:Bo11 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
2004/05:Bo12 av Nina Lundström m.fl. (fp)
2004/05:Bo13 av Rigmor Stenmark m.fl. (c)

med anledning av prop. 2004/05:113 Sparandedirektivet och kontroll-
uppgifter
2004/05:Sk14 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp, m, kd, c)

med anledning av prop. 2004/05:129 En effektivare miljöprövning
2004/05:MJ23 av Lars Lindblad m.fl. (m, fp, kd, c)

med anledning av prop. 2004/05:136 Stärkt skydd för ensamkommande
barn
2004/05:L26 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)
2004/05:L27 av Inger René m.fl. (m)
2004/05:L28 av Viviann Gerdin m.fl. (c)

med anledning av prop. 2004/05:137 Assisterad befruktning och föräld-
raskap
2004/05:L29 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
2004/05:L30 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)
2004/05:L31 av Patrik Norinder (m)

med anledning av prop. 2004/05:140 Genomförande av transparensdirek-
tivet
2004/05:N22 av Maria Larsson m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2004/05:144 Internationell rättslig hjälp i brott-
mål: Tillträde till 2000 års EU-konvention m.m.
2004/05:Ju50 av Rolf Olsson m.fl. (v)
2004/05:Ju51 av Beatrice Ask m.fl. (m)

med anledning av prop. 2004/05:148 Utvidgad rätt till information för
arbetstagarorganisationer
2004/05:A5 av Stefan Attefall m.fl. (kd, m, fp, c)

med anledning av prop. 2004/05:149 Straffrättsliga åtgärder mot skat-
teundandraganden avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineralol-
jeprodukter m.m.
2004/05:Sk15 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp)

15 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 20 april

2004/05:538 av *Mia Franzén* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Skolhälsovård

2004/05:539 av *Heli Berg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Jämställdheten och sexuella trakasserier inom försvaret

2004/05:540 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Statsbidrag till studieförbunden

2004/05:541 av *Anna Lindgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Kinda kanal

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 april.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 april

2004/05:1451 av *Ewa Björling* (m) till statsrådet Carin Jämtin
Multilaterala skuldavskrivningar

2004/05:1452 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Migrationsmyndigheterna och utländsk vårdpersonal

2004/05:1453 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till socialminister Berit
Andnor

Anhörigstöd i äldrevården

2004/05:1454 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Cannabis

2004/05:1455 av *Cecilia Widegren* (m) till näringsminister Thomas
Östros

Byråkrati och hästnäringen

2004/05:1456 av *Ulla Löfgren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Konsumentskydd för el- och gaskunder

2004/05:1457 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Djurskyddsmyndigheten och hästnäringen

2004/05:1458 av *Lars Lindblad* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
De så kallade juniåtgärderna mot den kubanska regimen

2004/05:1459 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Generellt strandskydd

2004/05:1460 av *Kenneth Lantz* (kd) till finansminister Pär Nuder
Svartekonomin inom tjänstesektorn

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 april.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 april

2004/05:1383 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Valet i Zimbabwe

den 20 april

2004/05:1347 av *Gudrun Schyman* (-) till justitieminister Thomas Bodström

Barns trygghet vid vårdnads- och umgängestvister

2004/05:1351 av *Gudrun Schyman* (-) till socialminister Berit Andnor

Barns trygghet vid vårdnads- och umgängestvister

2004/05:1356 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Förbud mot sexklubbar

2004/05:1368 av *Ronny Olander* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Ansvar och sanktioner vid arbetsmiljöbrott

2004/05:1369 av *Maria Larsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Biometriska passfoton

2004/05:1382 av *Anna Lilliehöök* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Utredning om rätten till heltidsanställning

2004/05:1384 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad

Splittringen i havsmiljöarbetet

2004/05:1386 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad

Räddningsplan för Östersjön

2004/05:1387 av *Sverker Thorén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin

Nykvist

Att minska kväveläckaget till Östersjön

2004/05:1388 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Handelssystem med SO₂ och NO_x

2004/05:1389 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Effektivare skyddsåtgärder för Östersjön

2004/05:1390 av *Sverker Thorén* (fp) till utbildnings- och kulturminister

Leif Pagrotsky

Forskningen om Östersjön

2004/05:1391 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till utbildnings- och kul-

turminister Leif Pagrotsky

Finska tv-sändningar i Stockholmsområdet

2004/05:1392 av *Luciano Astudillo* (s) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Examinationsrätt vid Malmö högskola

2004/05:1393 av *Guðrun Schyman* (-) till statsrådet Jens Orback
Jämställdheten inom Försvarsmakten

2004/05:1394 av *Sverker Thorén* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Förbättrad beredskap och skydd mot oljeolyckor

2004/05:1395 av *Guðrun Schyman* (-) till försvarsminister Leni Björklund
Jämställdheten inom Försvarsmakten

2004/05:1397 av *Jeppe Johnsson* (m) till finansminister Pär Nuder
Momsregler vid import av bilar

2004/05:1398 av *Torsten Lindström* (kd) till näringsminister Thomas Östros
Östros
Statliga företags alkoholreklam

2004/05:1399 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Läroplanen för grundskolan

2004/05:1401 av *Ronny Olander* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Ekonomisk brottslighet

2004/05:1402 av *Rolf Olsson* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Kontroll över tvångsmedel

2004/05:1404 av *Magdalena Andersson* (m) till finansminister Pär Nuder
Dubbel bosättning för äldre

2004/05:1405 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Jens Orback
Introduktion av flyktingar

2004/05:1406 av *Tina Acketoft* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Ams fördelning av pengar

2004/05:1407 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Strukturell könsdiskriminering

2004/05:1408 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Barnskötarnas roll i förskolan

2004/05:1409 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Kriminalvårdens lokalförsörjning

2004/05:1410 av *Jörgen Johansson* (c) till finansminister Pär Nuder
Den svenska välfärdsmodellen

2004/05:1411 av *Anne Ludvigsson* (s) till näringsminister Thomas Östros
Almi

2004/05:1412 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Vattenfalls investeringar i kärnkraft

2004/05:1413 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Bohusbanan efter år 2007

2004/05:1414 av *Sylvia Lindgren* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Sjösäkerhetscentrum

2004/05:1415 av *Göran Norlander* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Omflyttning av ersättningsjobb

2004/05:1417 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Folkbildningens roll i demokratin

2004/05:1418 av *Lars Johansson* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Validering i relation till utbildning av obehöriga lärare

2004/05:1420 av *Roger Tiefensee* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetslösheten

2004/05:1423 av *Marie Wahlgren* (fp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Utbyggnad av vattenkraftverk i Långforsen

2004/05:1424 av *Gudrun Schyman* (-) till statsrådet Jens Orback
Genusperspektiv i Lokaliseringsutredningen

2004/05:1425 av *Per-Olof Svensson* (s) till finansminister Pär Nuder
Skatt på lyxbåtar

2004/05:1426 av *Ulf Holm* (mp) till finansminister Pär Nuder
Arbetskor till kvinnor

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 26 april.

18 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 3 § och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 april.....	1
UbU8 Fristående skolor	1
AU6 Arbetsmiljö	2
JuU20 Stalking	4
JuU21 Hemlig teleavlyssning, m.m.	5
JuU22 Särskild utlänningskontroll	5
Ajournering.....	5
Återupptagna förhandlingar	5
3 § Särskild debatt om den arbetssökandes plats i arbetsmarknadspolitiken	5
Anf. 1 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	5
Anf. 2 ANDERS G HÖGMARK (m)	7
Anf. 3 TINA ACKETOFT (fp)	9
Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd).....	10
Anf. 5 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	12
Anf. 6 MARGARETA ANDERSSON (c).....	13
Anf. 7 MONA JÖNSSON (mp)	15
Anf. 8 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	16
Anf. 9 ANDERS G HÖGMARK (m)	17
Anf. 10 TINA ACKETOFT (fp)	19
Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd).....	20
Anf. 12 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	21
Anf. 13 MARGARETA ANDERSSON (c).....	22
Anf. 14 MONA JÖNSSON (mp)	23
Anf. 15 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	24
Anf. 16 ANDERS G HÖGMARK (m)	25
Anf. 17 TINA ACKETOFT (fp)	25
Anf. 18 STEFAN ATTEFALL (kd).....	26
Anf. 19 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	27
Anf. 20 MARGARETA ANDERSSON (c).....	27
Anf. 21 MONA JÖNSSON (mp)	27
Anf. 22 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	28
4 § Förnyad bordläggning.....	28
5 § Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer	29
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU24.....	29
Anf. 23 CECILIA MAGNUSSON (m)	29
Anf. 24 JOHAN LINANDER (c).....	29
Anf. 25 JOE FRANS (s).....	30
Anf. 26 JOHAN LINANDER (c) replik.....	31
Anf. 27 JOE FRANS (s) replik	32
Anf. 28 JOHAN LINANDER (c) replik.....	32
Anf. 29 JOE FRANS (s) replik	32
Anf. 30 JAN ERTSBORN (fp).....	33
(Beslut fattades under 13 §.)	34

6 § Åtgärder mot missbruk av stiftelser	34
Lagutskottets betänkande 2004/05:LU18	34
(Beslut fattades under 13 §.).....	34
7 § Fakturaskojeri.....	34
Lagutskottets betänkande 2004/05:LU19	34
(Beslut fattades under 13 §.).....	34
8 § Skydd mot olyckor	34
Försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU7	34
(Beslut fattades under 13 §.).....	34
9 § Konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet.....	34
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU12	34
(Beslut fattades under 13 §.).....	34
10 § Arlandabanan	35
Trafikutskottets betänkande 2004/05:TU8	35
(Beslut fattades under 13 §.).....	35
11 § IT och elektroniska kommunikationer	35
Trafikutskottets betänkande 2004/05:TU9	35
(Beslut fattades under 13 §.).....	35
12 § Vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU	35
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU11	35
Anf. 31 PER BILL (m).....	35
Anf. 32 NYAMKO SABUNI (fp).....	37
Anf. 33 GUNILLA WAHLÉN (v).....	39
Anf. 34 HÅKAN LARSSON (c).....	41
Anf. 35 INGEGERD SAARINEN (mp).....	43
Anf. 36 REYNOLDH FURUSTRAND (s).....	44
Anf. 37 PER BILL (m) replik.....	47
Anf. 38 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	47
Anf. 39 PER BILL (m) replik.....	47
Anf. 40 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	48
Anf. 41 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	48
Anf. 42 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	48
Anf. 43 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	48
Anf. 44 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	48
Anf. 45 LOTTA HEDSTRÖM (mp).....	49
Anf. 46 LARS LINDÉN (kd).....	50
Anf. 47 MARIE GRANLUND (s).....	51
Anf. 48 LARS LINDÉN (kd) replik.....	51
Anf. 49 MARIE GRANLUND (s) replik.....	51
Anf. 50 HÅKAN LARSSON (c).....	52
(Beslut fattades under 13 §.).....	52
Ajournering.....	52
Återupptagna förhandlingar	52
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	52
JuU24 Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer.....	52
LU18 Åtgärder mot missbruk av stiftelser	53

LU19 Fakturaskojeri	53
FöU7 Skydd mot olyckor	53
SfU12 Konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet	53
TU8 Arlandabanan	53
TU9 IT och elektroniska kommunikationer	53
NU11 Vissa handelspolitiska frågor inom WTO och EU	53
14 § Bordläggning.....	54
15 § Anmälan om interpellationer	56
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	56
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	57
18 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.	59

